

Ghid de bună practică pentru texte profesionale

*Mici și mari secrete,
reguli scrise și (până acum) nescrise
ale meseriei de a compune corect, inteligibil,
respectabil, plăcut, convingător, eficace*

Autor: Mario Duma

București, România, 2004.

Acest document distribuit gratuit, dar este protejat de
licența Creative Commons Attribution 3.0

Detalii la <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.ro>

CUPRINS

Prefață	4
Cui se adresează	5
Introducere	6
SCHEMA / SIMBOLURI FOLOSITE.....	8
Structură si conținut	9
MESAJUL	9
„FIRUL ROȘU”	9
STRUCTURĂ LOGICĂ UNITARĂ	10
PONDEREA ASPECTELOR TRATATE.....	10
DE EVITAT „CASTRAVEȚI - GRĂDINARULUI”	10
SUCESIUNEA LOGICĂ A IDEILOR.....	11
LEGĂTURA BIUNIVOCĂ TERMEN-CONCEPT.....	11
ELIMINATE LUNGIMILE SAU AMĂNUNTELE EXCESIVE	12
FRAZELE LUNGI - FRAGMENTATE	12
TERMENII DE SPECIALITATE - EXPLICAȚI	12
ENUMERĂRILE – ACEEAȘI FORMĂ GRAMATICALĂ.....	12
EVITAREA REPETĂRILOR	14
CIFRE	17
UNITĂȚI DE MĂSURĂ PENTRU PUTERE ȘI ENERGIE	18
CUM SE DETERMINĂ „DEFLATORUL” PENTRU O ANUMITĂ ȚARĂ ȘI PERIOADĂ	21
SUBLINIERI.....	21
CITAREA SURSELOR BIBLIOGRAFICE.....	22
LIMBA ROMÂNĂ LITERARĂ - RESPECTATĂ.....	23
INTELIGIBILITATEA	24
Reguli privind cuprinsul.....	25
DESPRE TITLURI SI SUBTITLURI.....	25
Punctuația	27
Acordurile gramaticale	28
ACORDUL CUVINTELOR CU FORMĂ DE SINGULAR ȘI SENS GENERIC SAU CUMULATIV	28
ACORDUL ADJECTIVULUI PRECEDAT DE DOUĂ SUBSTANTIVE DE GEN / NUMĂR DIFERITE.....	30
CAZUL ÎN CARE AL DOILEA SUBSTANTIV SE AFLĂ ÎNTR-O CONSTRUCȚIE CU ROL DE ATRIBUT LA PRIMUL SUBSTANTIV, IAR ÎMPREUNĂ AU ROL DE ATRIBUT LA UN AL TREILEA	31
CÂND UNUL DIN SUBSTANTIVE ESTE ÎNLOCUIT DE UN PRONUME.....	31
ADJECTIVUL SE ACORDĂ ÎN CAZ CU SUBSTANTIVUL LA CARE SE REFERĂ	32
VERBE IDENTICE LA PREZENT, PERS. A 3-A SINGULAR ȘI PLURAL (CONJUGAREA A 4-A)	32
ADJECTIVE IDENTICE LA MASCULIN ȘI FEMININ	33
Vocabular	33
CUVINTE (FRECVENT) UTILIZATE ÎN FORMĂ GRAMATICALĂ ERONATĂ	33
SUPERLATIVE (SAU COMPARATIVE) INTRINSECI	34
PLEONASME	35

ASOCIEREA DE CUVINTE CU ACEEAȘI RĂDĂCINĂ (NU SUNT PLEONASME, DAR NU SUNĂ BINE; STÂNGĂCII DE EVITAT)	36
EVITAREA UNOR RIME ÎN PROZĂ	36
INUTILE ALĂTURĂRI DE SINONIME PERFECTE.....	36
TRANSFORMĂRI SAU DIFERENȚE DE LITERE CARE TRANSFORMĂ CUVINTE	36
CUVINTE ÎN LIMBA ENGLEZĂ CARE AU ALT ÎNȚELES – SAU NU EXISTĂ - ÎN LIMBA ROMÂNĂ	38
PRESCURTĂRILE DE NUME	40
EXPRESII / CUVINTE FRECVENT UTILIZATE CU SENS ERONAT.	41
ALTE CAPCANE DE VOCABULAR	48
Recitare.....	56
CHECKLIST PENTRU RECITIRE – PUNCTE DE VERIFICAT.....	56
Prezentarea, susținerea lucrărilor în avizări, expuneri	58
CITIT SAU VORBIT LIBER?	58
DIFUZAT MATERIAL SCRIS AMPLU: ÎNAINTE DE EXPUNERE, DUPĂ, SAU DELOC?	58
CHECKLIST: CE SĂ NU FACEȚI	59
Bibliografie.....	61
<i>Anexa: Licența Creative Commons Attribution 3.0.....</i>	62

Prefață

Mario Duma (1930 – 2007), autorul acestei lucrări, a avut o carieră împlinită, desfășurată, întâi ca inginer și apoi ca doctor inginer, pe aproape 50 de ani și dedicată activității de cercetare științifică în domeniul ingineriei și impactului acesteia asupra societății. Doua pasiuni vechi - jurnalistică și analiza economică - și-au găsit expresia în numeroasele articole publicate ca analist economic în anii 1990-2004. Respectul de o viață pentru limba română, preocuparea pentru un limbaj elevat au fost caracteristica generației lui de intelectuali, dar și rezultatul anilor de liceu, când l-a avut ca profesor de limba română pe marele lingvist Alexandru Graur.

Ghidul se înscrie în preocuparea permanentă a lui Mario Duma de a își împărtăși cunoștințele, de a contribui la ridicarea nivelului general de profesionalism în România. Regulile și principiile incluse în ghid sunt aceleași pe care Mario Duma le respecta în propriile lucrări, pe care le cerea respectate în lucrările elaborate de colectivele pe care le conducea, și pe care le urma și explica oricând i se cerea să citească și să comenteze lucrarea cuiva, fie coleg, fie familie.

A asamblat acest ghid în anul 2004. Apoi însă, s-a concentrat pe Ghidul de Prefixe și Sufixe (publicat acum pe www.marioduma.ro), la care a lucrat în ultimii ani ai vieții, până în ultima zi, în ciuda luptei cu o boală nemiloasă. Spre sfârșit, știa că nu va putea câștiga cursa cu timpul și că ambele lucrări vor rămâne neterminate.

Ca fiică, i-am promis că Ghidul va fi publicat, pentru a putea fi, așa cum și-a dorit el, un ajutor la dispoziția celor preocupați de a îmbunătăți calitatea lucrărilor profesionale pe care le elaborează. Am editat Ghidul, dar nu am adăugat sau modificat conținutul, chiar acolo unde era evident că nu era finalizat: din respect pentru autor, materialul este așa cum l-a gândit și pregătit el.

Conținutul acestui ghid rămâne perfect valabil și la fel de util azi, în ciuda multelor schimbări intervenite între timp în modul de prezentare a lucrărilor profesionale – pentru că principiile a ceea ce înseamnă „bună practică pentru texte profesionale” nu se schimbă.

Pentru o cât mai largă diseminare, Ghidul este disponibil gratuit (v. și www.marioduma.ro) – rugăm doar a se respecta dreptul de proprietate intelectuală, protejat de licența Creative Commons Attribution 3.0.

Comentarii și sugestii se pot trimite la adresa de email contact@marioduma.ro

Adriana Vasilescu
Decembrie 2012

Cui se adresează

Această broșură interesează pe toți cei care au de întocmit, de verificat, de aprobat și de susținut documentații, studii, rapoarte (tehnice, științifice, economice, politice, sociologice, ecologice, medicale, administrative...), puncte de vedere, informări, analize, prognoze, strategii, fundamentări, scrisori, prezentări, argumentări, prospecte, oferte, cei ce întocmesc conferințe, cursuri, reglementări, norme, instrucțiuni, programe de lucru, metodologii, susțineri, justificări, prospecte tehnice sau comerciale, materiale publicitare, „documentare”, avize etc., și anume:

- cercetători, proiectanți, analiști, diplomați, negociatori, consultanți, consilieri, experți, avizatori, raportori, redactori, manageri, legislatori, oratori...;
- lucrători din HR, PR, Advertising... ;
- ingineri, economiști, sociologi, psihologi, juriști, filologi (literați), medici, biologi...;
- profesori, doctoranzi, instructori, studenți, absolvenți, elevi – olimpici și neolimpici...;
- cadre didactice de la facultățile de jurnalism (dar nu numai de la aceste facultăți...);
- artiști, prezentatori, moderatori de emisiuni radio-TV;
- traducători;
- corectori;
- tineri prevăzători și ambițioși, care vor să aibă un set suplimentar de oportunități de job-uri în raniță – cele unde „a avea condei” constituie fie cerința de bază, fie un avantaj;
- îndrăgostiți;
- apărători ai drepturilor și libertăților.

Introducere

Există o amplă literatură consacrată elaborării / redactării de texte. Ea este adresată în special jurnaliștilor profesioniști, mai ales – studenților în branșă. Multe lucrări sunt întocmite în ajutorul celor ce elaborează lucrări științifice: teze de licență, de doctorat, lucrări științifice în general. Nișa de piață țintită de prezenta lucrare se delimitează astfel:

- *Compactitate.* Elaboratorii de texte de serviciu sunt oameni mereu ocupați, mereu grăbiți. Nu au timp să studieze amplele, interesante, minuțioase, bine gândite tratate, cu sute de pagini scrise, existente. Îi interesează nu sistematizările conceptuale din manuale, nu au timp să digere lungile texte exemplificative date, nu au timp să caute nici în dicționare enciclopedice în care se dau practic aceleași explicații pentru mai mulți termeni derivați, vor răspuns rapid la un dubiu de detaliu, sau să nu omită ceva important.

Ghidul de față caută să dea o „foaie de parcurs”, checklist, punctaje cu problemele cele mai importante care trebuie urmărite, lăsând alte detalii pe seama intuiției și culturii condeierului. Fără o minimală cultură generală, degeaba ne bazuim pe tratate – sau pe ghiduri sau dicționare – despre metode de redactare a textelor.

- Și totuși – unele detalii, unele subtilități, unele explicații. Cele pentru preîntâmpinarea și corectarea unor deficiențe, dintre cele mai frecvent întâlnite în practică și dintre cele mai nocive.
- *Un minidicționar,* cuprinzând o selecție a unui set de cuvinte de uz pluridisciplinar, sau, poate, chiar cuvinte din uzul curent, dar pentru care elaboratorul de texte poate avea unele dubii privind alegerea variantei potrivite, cuvinte care se găsesc, împrăștiate alfabetic și cu formulări ce țin de specificul subiectiv al autorilor diferiților termeni, în voluminoasele dicționare explicative, dar, iarăși, este greu (la propriu și la figurat) să cauți în dicționare precizările, delimitările semantice care interesează.

În acest ghid este nu numai o selecție: cuvintele sunt puse în grupări de cuvinte cu sensuri apropiate, deși nu sinonime (sau antonime) perfecte, absolute; se pune accentul pe genul proxim și diferența specifică (uneori – și definițiile au fost reformulate pentru a pune în evidență genul proxim și diferența specifică), precum și, dacă este cazul, pe situațiile în care este recomandabilă utilizarea unui termen sau a altuia.

Au fost preferați și termenii care, provenind dintr-o disciplină științifică, tehnologică, medicală, umanistă etc., au transgresat în limbajul intelectual curent, cu sens generalizat sau figurat. Fiecare specialist este stăpân pe termenii din domeniul său. Dar mulți termeni, din diferite specialități, devenind componente ale unui limbaj intelectual general, cei ce îl practică pot simți nevoia cunoașterii exacte a semnificațiilor unor termeni proveniți din alte domenii: le vor avea la dispoziție aici.

- Nu numai atât: unii termeni, intrați în uzul curent profesional relativ recent, nu au definiții satisfăcătoare în dicționarele existente; în dicționare explicative străine importante se găsesc explicații pentru anumite semnificații sau / și anumite forme ale cuvintelor care lipsesc din DEX sau MDE. Unele cuvinte sau sensuri mai recente lipsesc deocamdată și din dicționarele străine. Dicționarul din prezentul ghid încearcă să acopere aceste lacune, neoficial, până când termenii respectivi sau sensurile noi respective vor ajunge și în atenția autorilor de dicționare generale oficiale.

Exemple:

- **abordare.** În afară de sensul propriu (abordare a unei nave), se dă semnificația de deschidere a unei discuții, de începere a unei analize, dar lipsește sensul de *mod de a pune și a trata problema, punct de vedere inițial, concepție, metodă.*
- **energie.** Se dau diferite definiții despre sensul fizic al termenului (capacitatea de a efectua lucru mecanic etc.), dar lipsesc semnificațiile la care să răspundă expresiile *forme și purtători de energie, resurse epuizabile de energie, balanță energetică, DoE (Department of Energy) etc.*
- **fuzzy.** Termenul apare în dicționare numai cu sensul propriu - scamă, dar lipsește orice referire la relativ noua (deja de 30-40 ani!) teorie a mulțimilor fuzzy (un element poate nu numai să aparțină sau să nu aparțină unei mulțimi, 1 sau 0, ci poate să aparțină într-o anumită măsură, definită între 1 și 0); de asemenea, se constată că unii producători de utilaje marchează cu termenul fuzzy regimul de funcționare programat manual.
- **sistemic.** Termenul lipsește din dicționarele românești, fiind în mod nejustificat înlocuit cu termenul *sistematic.*

Ș.a.m.d.

În afară de asemenea actualizări și precizări de definiții, termenii sunt grupați în „ciorchini”, pentru a găsi mai ușor sinonimul / antonimul ce prezintă interes, cu definițiile sale, fiind atașat un index alfabetic, cu trimiterile necesare.

În dorința de a fi un ghid practic și suficient de comod, gen „quick reference”, lista termenilor de comparație nu este exhaustivă, ci se limitează la un număr rezonabil de termeni relativ frecvent utilizați în lucrări profesionale. Din aceleași motive, dintre termenii înrudiți sau derivați se analizează numai unul, dacă explicațiile date sunt valabile pentru întregul ciorchine; dimpotrivă, se dau diferențele de nuanțe între termeni înrudiți sau asemănători, când este cazul.

- Pe lângă termeni, dicționarul cuprinde și unele locuțiuni și maxime, în special latine, românești și din alte câteva limbi, de largă utilizare în lucrări profesionale și în vorbirea intelectuală curentă internațională.
- În fine, prezentul ghid cuprinde două capitole absente în tratatele de redactare actuale de pe piață, sau existente numai parțial, prin prisma anumitor specialități. Primul cuprinde conversiile de unități de măsură. De exemplu: cea mai frecvent solicitată conversie – din barilii de petrol pe zi despre care aflăm în comunicate că se produc sau se vând în plus sau în minus – dar nu știm ce reprezintă în unitățile noastre de măsură – tone și

tone echivalent cărbune sau petrol pe an, pentru a putea aprecia, de exemplu, ce pondere procentuală are modificarea respectivă în raport cu totalul importului de țiței al României? În nici unul dintre multele dicționare examinate nu există răspuns la această întrebare, și aceasta – întâi, pentru că este o conversie transdisciplinară, dintr-un sistem de mărimi – dimensiuni, capacități, trecând prin mase, în energie; al doilea, pentru că factorul de conversie exemplificat este funcție de parametri sortimentali și locali. În acest ghid se dă răspuns la această problemă și la altele similare și au fost colecționați coeficienți de conversie între cele mai larg utilizate mărimi.

- Și – ultimul dar nu cel din urmă (traducere proastă încetățenită, care pierde „clenciul” calamburului; se explică acest lucru în ghid), repere privind precizia cu care trebuie reprezentate cifrele: câte semne zecimale diferite de zero, câte zecimale după virgulă? Este și aceasta o problemă de cultură necesară oricărui întocmitor de texte, mai ales în era calculatoarelor, care, la împărțirea oricăror numere prime, ne livrează și câte 10 cifre zecimale, care au tot atâta semnificație, câtă ar fi avut dacă erau obținute dând cu zarul. Pentru a nu mai afla, de exemplu, că politicianul X, care este preferat de 38,24% din electorat, are un ușor avans față de politicianul Y, care este preferat de 38,15% din electorat, într-un sondaj cu marjă de eroare de 3% (cele câte două cifre zecimale, de după virgule, neavând nici o semnificație, în exemplul dat și, deci, cei doi politicieni ocupând poziții absolut egale, la momentul și în limitele investigației efectuate).
- Lucrarea oferă și un punctaj (checklist), jaloane, repere, privind caracteristici de calitate de urmărit la redactare și de verificat în etapele de finisare.

Schema / simboluri folosite

Termenul (Bold, majuscule), pluralul cursive, minuscule, s.m. (substantiv masculin) sau s.f. (substantiv feminin) sau s.n. (substantiv neutru), după caz, sau adj. (adjectiv), sau adv. (adverb), sau vb. Tranz. (verb tranzitiv), Intrans. (intransitiv), Refl. 1 (Bold).. ... sensuri. ◇ Expr. > a dat; < provine din

(În paranteze: SURSA. ~ Preluarea este aproximativă. * Definiția este inedită, la nivelul surselor consultate. Dacă mai multe sensuri ale aceluiași termen sunt preluate din aceeași sursă, indicarea sursei este la ultimul dintre sensurile prezentate consecutiv.) Numerotarea sensurilor este pe ansamblul termenului din acest dicționar. În trimerile la sursă, eventual se menționează numărul sensului în sursă.

C: comentariu propriu.

Structură și conținut

Mesajul

Ceea ce vrem să obținem („mesajul”, scopul materialului) să fie cât mai clar conturat, până la cuvânt și virgulă (mai ales atunci când se cer modificări de acte normative).

Exemple de mesaj/scop: esența concepției ce vrem să fie acceptată, reglementarea de principiu care vrem să se aprobe, măsura care vrem să fie adoptată, acțiunea care vrem să fie declanșată etc.

De la caz la caz, cu formularea mesajului se începe lucrul, tot restul materialului fiind redactat pentru a susține mesajul; dar se poate întâmpla ca mesajul să se precizeze, în detaliu, pe parcursul redactării materialului; nu e grav: se redactează forma preliminară a mesajului, care se va preciza pe parcurs sau în final.

Dacă structura și mesajul materialului nu sunt clare de la început, este admisibilă și o a treia cale: se notează, nesistematizat, elemente componente ale viitorului mesaj, argumente, considerente, date etc., pe măsură ce vin în minte; dacă este timp – pe parcurs de câteva zile; se bifează când intră în materialul care se scrie. Dar aceasta – numai ca tehnică de lucru, pe parcurs. În final nu trebuie să se observe că materialul a fost compus din fragmente disparate, iar mesajul trebuie „să încoroneze opera”.

„Firul roșu”

Similar cu mesajul, poate fi util ca lucrarea să aibă, la început, o declarație privind „firul roșu”, esența lucrării, esența prezentării și a argumentării, conducând către mesaj. Se poate gândi că, dacă mesajul este output-ul lucrării, rezultatul ei pragmatic, firul roșu redă, compactat la maximum (după caz – numai în câteva fraze, dacă nu chiar una singură), esența, concepția lucrării, abordarea, profesiunea de credință, ideea / ideile de bază, „laboratorul de creație” pus în operă. Firul roșu ghidează pe cititor, îl ajută să înțeleagă de ce sunt spuse anumite lucruri și de ce trebuie să fie atent când le citește. (Se poate considera că firul roșu ghidează și pe autor, sub multiple aspecte, pe parcursul redactării.)

Desigur, și firul roșu poate fi formulat, de fapt, la sfârșit, funcție de ceea ce s-a obținut scriind lucrarea, cu ideile care s-au născut în decursul travaliului de scriere. Se poate constata, în unele cazuri, că mesajul și firul roșu ar fi aproape identice – se renunță la firul roșu, fără probleme.

Structură logică unitară

Dacă sunt mai multe aspecte, laturi etc. ale subiectului tratat, este bine ca structura logică a prezentării să fie unitară. Nu este obligatoriu; în unele cazuri speciale se poate deroga, dacă la unele aspecte trebuie pus un accent specific.

Exemplu schematizat și ipotetic: De evitat: Pentru materialele de tip A, se utilizează tehnologiile de tip X. Tehnologiile de tip Y se utilizează pentru materialele de tip B. Recomandabil: Pentru materialele de tip A, se utilizează tehnologiile de tip X. Pentru materialele de tip B, se utilizează tehnologiile de tip Y.

Ponderea aspectelor tratate

Ponderea aspectelor tratate și succesiunea lor să fie:

1. în concordanță cu firul roșu și cu mesajul urmărit;
2. mulată pe poziția și interesele beneficiarului / destinatarului.

Trebuie stăpânită tendința de excese de tipul: „Știți ce greu ne-a fost?!”, asupra necazurilor întâmpinate de elaborator și problemelor acestuia, asupra nenumăratelor acțiuni de detaliu firesc întreprinse pe parcurs, ca și trecerea prin labirintul tuturor căilor încercate și eșuate, abandonate, devenite în final inutile. Desigur, o prezentare foarte condensată, demnă, a acestora, fie și numai aluzivă, în trecut, poate fi oportună, pentru a justifica resursele consumate – financiare, de timp; problema este să nu se acorde prea mult spațiu și prea multă insistență; destinatarul să nu fie plictisit de detalii care îi sunt străine și nu îl interesează.

De evitat „Castraveți - grădinarului”

Documentațiile să nu conțină prezentări de probleme, aspecte generale etc., bine cunoscute de beneficiar / destinatar („a vinde castraveți grădinarului”).

Dacă astfel de prezentări nu pot fi evitate, în principal – pentru că nu este sigur câți dintre specialiștii beneficiarului chiar cunosc bine problema, sau sub ce formă o cunosc, sau în ce terminologie o cunosc, sau pentru că documentația este destinată să circule și în alte cercuri etc., sau pur și simplu pentru continuitatea și logica expunerii, este necesar să se facă rezervele explicative corespunzătoare („După cum se știe...”; „Au fost avute în vedere, ca premise, următoarele chestiuni, în sine bine cunoscute...”; „În cadrul prezentei lucrări, problema X, cunoscută, este considerată ca având următoarea formă:...”). De această situație trebuie să se țină seama la amplitudinea și gradul de detaliere a prezentării aspectelor în continuare.

Sucesiunea logică a ideilor

Ideile să se înlănțuie logic; pasajele / alineatele să decurgă unul dintr-altul; trecerea la alt subiect trebuie să se justifice, să aibă legătura necesară. Dacă un nou alineat începe să trateze, din senin, altceva decât a fost vorba până în acest punct, înseamnă sau că pasajul trebuie să fie eliminat, dacă nu este strict necesar, sau că trebuie să se facă o legătură, o trecere, după caz: „Un alt aspect necesar să fie analizat se referă la...”, „Pe de altă parte,...”, „Trebuie luat în considerare, totodată, și faptul că...”, „Ceea ce s-a spus până aici este, însă, condiționat de...”, „Analiza efectuată a evidențiat necesitatea de a extinde examinarea și la...”, „Pentru a elucidă ceea ce urmează, este necesar să ne referim la...”, sau măcar: „Deschidem o paranteză.” „Mai departe.”

Legătura biunivocă termen-concept

Pentru același concept să fie utilizat, în întreaga lucrare, același termen, și viceversa (adică unui termen să-i corespundă, biunivoc, un singur concept). În mod excepțional, se poate remarca, în introducere sau într-o notă de subsol, că, în prezenta lucrare, termenii X și Y sunt utilizați în același sens, sau sunt considerați echivalenți, numai dacă sunt termeni ambii bine intrați în uzul general și cunoscuți de toată lumea. Dar -- atenție la eventualele omonime ale vreunuia dintre termenii adoptați, care mai au un alt sens și pot introduce confuzie. De asemenea, atenție: se întâmplă ca în text să se realizeze o ordine terminologică desăvârșită, iar în final se constată că în figuri sau în tabele au fost uitate și alte variante de termeni.

Un exemplu regretabil, care a încurcat sute de mii de români, a fost în formularistica de impozit pe venitul global, unde termenul de „venit net” era utilizat în sensul venit brut minus deducerile, cheltuielile deductibile și contribuțiile obligatorii, care este altul decât cel îndeobște cunoscut (venit brut minus impozitele și contribuțiile obligatorii), fără ca în ghidul difuzat fiecărui contribuabil să se dea definiția termenului (existentă în lege, într-o formă generică, nediferențiată pe categorii de contribuabili). În acel ghid, pentru anumite categorii de venituri, se face trimitere la rândul din alte formulare, din care trebuie extrasă cifra, dar la o altă categorie de venituri se specifică „Procedați ca mai sus”, numai că pe formularul specific acestei categorii de venituri numerotarea rândurilor este alta, contribuabilii în cauză nu au la dispoziție celelalte formulare, la care se făcuse trimitere în instrucțiuni, iar în formularul specific acestei categorii termenul „venit net” nu se găsește nicăieri, era „venit baza de calcul”.

Concluzii în baza acestei experiențe:

1. evitarea utilizării unor termeni consacrați, în alt sens decât cel uzual;
2. verificarea și superverificarea univocității termenilor între diferitele secțiuni, anexe, tabele etc. ale unei lucrări;
3. definirea termenilor care nu sunt unanim cunoscuți și uzuali;
4. trimiteri la alte materiale, cu rol important, se pot face numai dacă știm că cititorul are acces la aceste materiale.

Eliminate lungimile sau amănuntele excesive

Este bine să fie eliminate lungimile sau amănuntele excesive în economia lucrării, care contribuie prea puțin la mesaj sau la firul roșu, distrag atenția beneficiarului / destinatarului, îl plictisesc, îl pot face să renunțe la citirea până la capăt (I. L. Caragiale: „Ce se taie nu se fluieră”).

Unii autori (în special – șefi sau profesori care sunt obișnuiți să fie ascultați oricât, fără să fie întrerupți) promovează concepția: „să fie, să se vadă cât s-a muncit; dacă îl interesează pe cititor – să găsească”. Eventual – în anexe; dar și anexele distrag atenția, îngreunează găsirea concluziilor, care se știe că trebuie să fie la sfârșit etc. Fiecare autor scrie pe răspunderea lui. Cu cât mai mult material de detaliu este introdus în textul elaborat, cu atât mai mare este probabilitatea că vor trece neobservate, necitite sau cel mult – citite în fugă pasajele de fond importante ale textului. Cititorul are și el dreptul să citească până la capăt sau nu, să rămână mulțumit sau nu, să fie sau nu supărat că i se ocupă timp prețios cu fleacuri, să înțeleagă mesajul sau nu.

Frazele lungi - fragmentate

Frazele prea lungi, care conțin informație utilă, să fie fragmentate în propoziții mai scurte.

Termenii de specialitate - explicați

Termenii nestandardizați, de specialitate, de argou, prescurtați etc. să fie explicați, fie într-un tabel cu toate simbolurile și prescurtările, dacă sunt multe, fie într-o notă de subsol sau într-o paranteză, când fiecare termen apare pentru prima oară.

Enumerările – aceeași formă gramaticală

În enumerări cu alineate, toate componentele enumerării (toate alineatele, care se numerotează, se marchează cu litere ale alfabetului, cu liniuțe sau într-un alt fel) să aibă aceeași formă gramaticală (verb auxiliar, timp, mod etc.), deoarece trebuie să corespundă cu fraza de deschidere a enumerării.

Astfel, în domeniile reglementări, caiete de sarcini, metodologii ș.a., sunt uzuale 4 variante:

a) Toate alineatele încep cu: „Trebuie să...”, „Se impune ca...”, „Este obligatoriu ca...”. Acestea pot alterna cu: „Este recomandabil să...”, „Se recomandă să...” (după cum cerința exprimată are caracter imperativ, obligatoriu, sau numai de recomandare).

b) Forma cu verb la modul conjunctiv („să se realizeze...”, „să se determine... etc.”).

c) Forma cu verb la timpul viitor ("se va realiza...", "se va determina...", etc.) .

d) Forma eliptică de predicat, în care fiecare element al enumerării începe, de obicei, cu un substantiv, În funcție de specific, substantivul reprezintă acțiunea unui verb („realizarea...", „determinarea...", „tipărirea..." etc.)

Într-o enumerare dată se poate folosi oricare dintre formele prezentate (a...d), dar aceeași pentru toate componentele enumerării, deoarece componentele enumerării trebuie să corespundă – toate – cu propoziția care definește și deschide enumerarea. În varianta d), este preferabil ca substantivul menționat să fie la modul indicativ sau infinitiv (nominativ).

Un exemplu ipotetic contrar, cu substantivul la cazul dativ:

„Toate excepțiile aparțin:

- întreprinderilor productive, care au posibilitatea să...
- băncilor de credit comercial, care...
- etc.”

Dacă puncte în enumerări sunt multe și dacă fiecare punct are câte o frază explicativă mai lungă, este greu, spre sfârșitul enumerării, să mai înțeleagă ce sens are dativul. Indicativul dă mult mai multă libertate, cu condiția ca fraza de început să fie construită astfel încât să ceară indicativul.

Foarte frecvent se întâmplă – eronat – ca diferitele puncte ale enumerării să fie formulate după diferite puncte a)... d); aceasta se întâmplă, de obicei, când la o enumerare construită, să spunem, în varianta b), se aduce un amendament de ultim moment, redactat în varianta d) – la verificarea finală, la avizare, la adoptarea unor proiecte de legi.

La orice analiză de diferență specifică, enumerare de definiții etc., cuvintele și exprimările care nu se deosebesc la conceptele definite trebuie să fie identice în toate definițiile; să difere numai cuvintele care corespund caracterizărilor specifice, pentru a concentra atenția cititorului asupra diferențelor specifice.

Exemplu negativ real, din presă:

„...cifra creșterii economice: 2,4% în 2003, după o progresie a PIB cu 0,7% în ultimul trimestru al anului trecut, în comparație cu cel anterior”.

Cifra 2,4% se compară cu cifra 0,7%, dar una este „cifra creșterii economice” și alta este „progresia PIB”; una este pe an, iar alta nu se înțelege: cine este „cel anterior”: trimestrul anterior al aceluiași an sau ultimul trimestru al anului anterior? Care este definiția „progresiei PIB”?

Exemplu ipotetic corect:

„Jocurile strategice pe calculator dezvoltă la copii cunoștințe și abilități precum gestionarea complexității, a consecințelor și a restricțiilor financiare în domeniul investițional... , în același timp, se dezvoltă mai puțin – sau chiar deloc – cunoștințele și abilitățile de operare privind principalele concepte și metode matematice fundamentale...”.

Același exemplu, într-una dintre posibilele variante incorecte:

„Jocurile strategice pe calculator dezvoltă la copii abilități precum gestionarea complexității, a consecințelor și a restricțiilor financiare în domeniul investițional... , în același timp, se dezvoltă mai puțin – sau chiar deloc – cunoștințele referitoare la principalele concepte și metode matematice fundamentale...”.

Din varianta incorectă citată rămâne neclar ce se întâmplă cu cunoștințele privind gestionarea complexității și cu abilitățile de operare a principalelor concepte și metode matematice fundamentale. Dacă diferența de formulare a fost cu intenție, corespunzător opiniei autorului, atunci o formulare corectă ar fi trebuit să fie, de exemplu: „Jocurile strategice pe calculator, pe de o parte, familiarizează pe copii cu problematica investițională, în dauna celei matematice fundamentale, iar pe de altă parte, dezvoltă mai mult abilități și mai puțin cunoștințe”.

Alt exemplu, tot ipotetic, mai simplu, din domeniul mass-media:

„Știrile de ultimă oră trebuie să fie obținute din două surse, iar cele de mare impact trebuie să fie confirmate din trei surse.”

De ce confirmate și nu tot obținute?. Se naște și confuzia: confirmate din trei, adică obținute din una? Din două? Apoi confirmate din altele trei? Total cinci surse? Singurul cuvânt care trebuia să difere era numărul: două într-un caz, trei în altul – dacă este așa.

Evitarea repetărilor

O problemă grea a muncii de redactare este evitarea repetărilor, sub mai multe aspecte:

- a) evitarea repetărilor de idei, de afirmații de fond;
- b) evitarea repetărilor de expresii, de construcții lexicale;
- c) evitarea repetărilor de cuvinte.

a) Repetările de idei, de afirmații de fond, apar, de regulă, în capitole diferite ale lucrării, mai ales dacă lucrarea are mai mulți autori (și, adesea, repetările apar cu terminologie diferită, în formulări diferite), dar constituie o plagă și în cazurile unui singur autor.

Repetările trebuie să fie evitate pentru că trădează neglijență (care ar putea să afecteze încrederea în ansamblul afirmațiilor din lucrare), pentru că pe cititor fie îl derutează (Oare e același lucru? Oare e altceva?), fie îl enervează, inducându-i sentimentul de „dépjà vu” și suspiciunea că se încearcă să fie tras pe sfoară, „vânzându-i-se” de două ori aceeași marfă.

Pericolul apariției unor astfel de repetări de fond este mare, la fiecare citire autorul sau câte cineva din echipa de autori putând să aibă impresia că ceva lipsește și să adauge, deși problema există tratată în alt capitol, sau numai două alineate mai sus sau mai jos. Este o defecțiune care, pe cât de ușor se naște, pe atât de greu se depistează și se elimină, pentru că autorul este, de regulă, în stadiul final, „drogat” cu textul așa cum este.

Remedii sunt câteva:

1. Citire, de către autor / coordonator, de la un capăt la altul, special urmărind numai acest aspect, fără a se implica, la această citire, în analiza unor eventuale alte eficiențe (neclarități, erori de logică etc.). Marcare: „Rep.” pe text, numai la sentimentul că ceva se repetă, chiar dacă nu s-a găsit perechea incriminată: se va căuta încă o dată și încă o dată, focalizat pe aspectele suspecte.

2. Căutare pe calculator de cuvinte cheie, pe ansamblul lucrării (cu instrucțiunea *Find*) (atenție: pe cât posibil, se introduce numai rădăcina cuvântului căutat, spre a nu pierde cuvintele la care diferă terminațiile).

3. Citire de către un cap limpede, neimplicat în lucrare până în acest moment.

4. De la un anumit stadiu finit mai departe, condiționarea oricărei adăugiri inițiate, propuse, dispuse etc., de verificarea, în întregul text existent, dacă nu cumva problema este deja tratată / menționată. Dacă problema este deja tratată / menționată, autorul are câteva opțiuni:

- mutarea textului în alt loc
- completarea textului
- statu-quo
- dacă existența în două locuri diferite în lucrare este într-adevăr necesară, specificarea, în ambele locuri, de exemplu: „Problema va mai fi reluată, sub alt aspect, și în capitolul... (pagina...)” și, respectiv, „După cum am mai arătat, în alt context, și în capitolul... (pagina...)”.

b) Evitarea repetărilor de expresii, de construcții lexicale speciale, este o chestiune pur redacțională, de regulă – fără condiționări față de fondul lucrării.

Aici se impune o abordare nuanțată: o figură de stil deosebită, o „găselniță” redacțională, o vorbă de spirit, un termen „dur” ș.a.m.d., are voie să apară o singură dată într-o lucrare, altminteri lasă impresia de narcisism (autoadmirație), cabotinism și, contrar scopului urmărit, sărăcie imaginativă („Ce, n-a mai găsit și altă expresie?”) Repetarea intenționată este admisibilă numai cu trimitere la prima utilizare a figurii respective de stil.

Expresii neoriginale, dar care, totuși, nu sunt cuvinte curente (exemple: povara fiscală, dreptul la risc, meticulozitatea detalierei tehnologiilor, rafinamentul cultural...), se pot eventual repeta la intervale rezonabile (de exemplu, cel puțin la câteva pagini distanță), și totuși – în total nu de prea multe ori într-o lucrare (desigur, cu excepția cazului când se referă la esența problemei analizate și trebuie să se repete de oricâte ori, în baza principiului unicității terminologice, prezentat anterior.)

c) Repetările de cuvinte trebuie rezolvate, de asemenea, nuanțat, în funcție și de frecvența de utilizare a cuvântului respectiv în limba română curentă, precum și de distanța, în text, între două utilizări succesive.

În plus, se tratează distinct:

- Cuvintele curente din limba română, a căror repetare prea frecventă sau / și la intervale prea mici trebuie evitată, repetarea fiind supărătoare la citit; se recurge la reformulări ale textului, la sinonime etc.;
- Termenii de specialitate, care au fost definiți și declarați că vor fi utilizați în lucrare; ei vor fi utilizați în exclusivitate, repetați ori de câte ori este nevoie, evitându-se orice sinonime (dar cu atenție ca, în context, să nu se producă vreo confuzie din cauza vreunui omonim).

Exemplu real, dintr-un editorial din anul 2004 al unui respectabil cotidian de mare tiraj:

Cuvintele „acesta”, „aceasta” erau de 4 ori în numai 16 rânduri și de încă 4 ori în restul editorialului, la care trebuie adăugat de încă 7 ori „cel”, „cele”.

Decupăm un fragment:

„Pentru a obține statutul,...ar trebui rezolvate nu numai problemele din economie, ci și **cele** din domeniile conexe ale **acesteia**, adică... Iar **această** imagine a României nu va putea fi schimbată doar printr-o remaniere-restructurare. Și **aceasta**, pentru că...”

Ei bine, nu *unele* dintre cuvintele repetate, ci *toate* puteau fi eliminate, fără probleme:

„Pentru a obține statutul,...ar trebui rezolvate problemele nu numai din economie, ci și din domeniile conexe, adică..... Iar imaginea României nu va putea fi schimbată doar printr-o remaniere-restructurare. Pentru că...”.

Se observă că, pentru unul din cazuri, am recurs la artificul unei ușoare inversări de cuvinte (din: „nu numai problemele din economie” în „problemele nu numai din economie”), procedeu cu ajutorul căruia se pot rezolva multe dintre dificultățile stilistice cu care ne confruntăm.

Evitarea unor astfel de situații, nenocive, dar, totuși, jenante, se face, în primul rând, prin reformulări ale textului, pentru a nu fi nevoie de termenul excesiv utilizat. După caz, spre deosebire de cele arătate la principiul unității terminologice în enumerări sau în definiții, pentru desfășurarea textului fără repetări de cuvinte, la intervale mici, se poate recurge din plin la sinonime.

Este valabil însă și aici criteriul legăturii biunivoce termen-concept, cu excepția cazurilor când s-a urmărit obținerea unor efecte speciale, sau când gramatica frazei o cere, în vederea evitării unor confuzii.

Exemplu:

„Cercetările în domeniul informaticii se pot desfășura în bune condiții în întreprinderi mici și mijlocii, întreprinderi care ocupă un procent de ...% în totalul exportului”

Este admisibilă și nesupărătoare o astfel de repetare, chiar la mică distanță, a cuvântului „întreprinderi”; fără repetarea lui se putea naște un oarecare dubiu dacă procentul se referă la IMM sau la domeniul informaticii.

Cifre

- dacă cifrele sunt plauzibile și semnificative
- dacă precizia cifrelor este plauzibilă
- dacă unitățile de măsură sunt cele standardizate / uzuale în România.

Unități de măsură pentru putere și energie

Conversii

Cunoaștem relația $1 M = C \times N$

M, N - unități de măsură

C - coeficient de conversie

Dacă avem cantitatea exprimată în unitatea de măsură N, atunci, pentru a obține aceeași cantitate exprimată în unitatea de măsură M, **împărțim** la C.

Dacă avem cantitatea exprimată în unitatea de măsură M, atunci, pentru a obține aceeași cantitate exprimată în unitatea de măsură N, **înmulțim** cu C.

Multipli

da, deca = 10

h, hecto = 100

k, Kilo = 10^3

M, Mega = 10^6

G, Giga = 10^9

T, Tera = 10^{12}

P, Peta = 10^{15}

E, Exa = 10^{18}

Observații: 1. Pentru o anumită mărime, se utilizează un singur prefix, de exemplu TWh, dar nu combinații de prefixe, de exemplu kWh, chiar dacă în vorbire (și chiar în explicații scrise, se pot utiliza expresii de genul „mii de gigawați”). 2. Prescurtările (inițialele) tuturor prefixelor menționate, referitoare la multipli, de la Mega în sus, se scriu cu majuscule, iar de la kilo în jos se scriu cu minuscule.

Submultipli

d, deci = 0,1 (o zecime)

c, centi = 0,01 (o sutime)

m, mili = 0,001 = 10^{-3} (o miime)

μ , micro = 10^{-6} (o milionime, a milioana parte)

n, nano = 10^{-9}

p, pico = 10^{-12}

Observații:

1. Simbolul milionimii, μ , este literă grecească și se citește mu.

μ este, totodată, simbolul milionimii de metru, egal cu miimea de milimetru, denumită micron, în timp ce toate celelalte simboluri de submultipli se utilizează numai ca prefixe (cm - centimetru, mm - milimetru, pF - picofarad etc.). Ca unitate de măsură, pentru micron nu se utilizează și denumirea sub forma cu prefix, cuvântul „micrometru” fiind rezervat unui instrument de măsurat dimensiuni mici, foarte răspândit în industria mecanică, având gradații până la sutimea de milimetru = zece microni.

2. Denumirea de „nanotehnologie”, în plină actualitate, se referă la tehnologia realizării unor componente electronice de dimensiunile nanometrului, adică ale miimilor de micron.

t, tonă=1.000 kg

Mărimea	Pentru a converti din	În	Înmulțiți cu	Sau împărțiți la
1	2	3	4	5
Energie	Tcc, tec	Tep		1,5 Nota 3
Energie	Tcc, tec	Kcal	7.000	
Energie	Tcc, tec	KJ	29.307	
Energie	Tep	Kcal	10.000	
Energie	Tep t	kJ	41.868 45-46.000	
Căldură	Gcal	Tec (tcc)	7	0,143
Energie electrică	TWh	Mtep	V. Nota 1 1) 0,086 2) 0,26	V. Nota 1 1) 11,63 2) 3,84
Energie electrică	MWh	Tec (tcc)	8,13	0,123
Energie electrică	MWh	GJ	0,2778	3,6
Energie electrică				
Energie electrică	GJ	kWh	$3,6 \cdot 10^{-3}$	277,8
Capacitate	Galoane U.K.	L	4,546	
Capacitate	Barili	L	159	
Capacitate de producție	Barili/zi	kl/an	58,075	
Energie (Țiței)	Barili	TEP	0,137...0,154 V. Nota 2	
Energie	Barili/zi	TEP/an t/an	50...56 48,8	
Viteză	Noduri	Km/h	1,852	
Viteză	Km/h	m/s	0,277	3,6
Distanțe (lungimi)	Inch	Cm	2,54	
Idem	Picioare	M	0,3048	3,281
Idem	Yard	M	0,914	
Idem	Mile marine	Km	1,852	
Masă	Long ton	T		1,01605
Masă	Short ton	T		0,90718
Masă	Metric ton	T	1	1

Pentru conversii inverse celor specificate (din coloana 3 în coloana 2), inversați coloanele 4 și 5.

Tcc – tone combustibil convențional = tec – tone echivalent cărbune = tce – ton coal equivalent

Tep – tone echivalent petrol = toe – ton oil equivalent

Nota 1. Conversia energiei electrice din unitatea specifică – MWh (TWh, GWh etc.) în echivalent energetic general (TEP, TCC, PJ etc.) se face în două modalități principial diferite (cifrele diferind considerabil), în funcție de convenții privind modul interpretare a echivalentului energetic general și, corespunzător, de modul de agregare a acestuia. Introducem termenul de energie electrică primară, incluzând energia electrică obținută ca atare direct din sursele primare, și anume energia hidroelectrică (exclusiv cea generată în centralele hidroelectrice cu acumulare prin pompaj, care consumă energie electrică la ore de gol și o restituie, mai puțin pierderile, la ore de vârf), precum și energia electrică obținută prin orice metode ne-termice (eoliană și alte surse regenerabile); în unele țări și organizații, se includea și energia nuclearelectrică, care acum nu se mai include. Astfel:

În balanța energiei electrice, privind producția, importul / exportul și consumul final de energie electrică, energia electrică primară se calculează la echivalentul energetic teoretic, adică $1 \text{ MWh} = 0,086 \text{ tep} = 0,123 \text{ tcc} = 3,6 \text{ GJ}$, ca *efect energetic obținut în consum*.

În balanțele naționale, regionale, mondiale de energie, cuprinzând toate formele de energie, energia electrică primară se include considerându-se energia combustibilului care ar fi necesar pentru producerea ei în centralele termoelectrice; deci, valoarea de la pct. 1 este majorată pentru a acoperi pierderile din aceste centrale; diferite țări și organizații utilizează coeficienți de randament al centralelor termoelectrice de ordinul, de exemplu, 0,33 (OCDE), 0,275 (Brazilia).

În România se utilizează coeficientul 0,33, conform recomandării Agenției Internaționale pentru Energie. În această accepție, cu coeficientul OECD, $1 \text{ MWh} = 0,086 / 0,33 = 0,26 \text{ tep}$, ca *aport la balanța de energie*.

Nota 2. Echivalentul energetic al barilului de țiței (crude oil) depinde de calitatea țițeiului extras, care variază (valori medii) între 0,998 toe / t în Mexic și 1,069 toe / t în Venezuela; în țările Golfului valorile sunt 1,016...1,019. Coroborarea coeficienților de conversie din diferite surse dă valori de ordinul 1,075...1,1. De asemenea, variază densitatea (greutatea specifică) a țițeiului – în funcție de zonă, zăcământ etc. – în general, între 0,85 și 0,95 kg/l (kg/dm^3).

În mod similar, calitatea gazelor naturale variază în limitele orientative 33.320 ... 42.000 KJ / m^3 ; Rusia: 37.579 KJ / m^3 ; eurogas utilizează cifra 39.000 kJ / $\text{m}^3 = 10.800 \text{ kWh} / \text{m}^3$. Calitatea cărbunelui – 0,444 ... 0,646 toe / t.

Nota 3. Coeficientul 1,5 dă pentru toe valoarea 10.500 Kcal / kg. Valoarea toe 10.000 Kcal / kg dă raportul putere calorifică toe / tcc 1,4286. Sunt în joc diferențe de definiții, cu aspecte de specialitate strictă, care depășesc cadrul, de informare generală, al prezentului volum.

C temperatura exprimată în grade Celsius

F temperatura exprimată în grade Fahrenheit

K temperatura exprimată în grade Kelvin

$$C = (F - 32) / 1,8$$
$$F = 1,8 \cdot C + 32$$
$$C = K + 273 \text{ (mai exact: } 273,16)$$
$$K = C - 273 \text{ (idem)}$$

Cum se determină „deflatorul” pentru o anumită țară și perioadă

Dacă se dorește să se afle o dinamică a unui indicator în expresie valorică în prețuri curente, dacă inflația este semnificativă, este necesar să se determine „deflatorul”, pentru țara și pentru perioada (perioadele) de timp în cauză. În acest scop:

Se caută, în statistica țării respective, dinamica unui indicator de sinteză, exprimată în prețuri constante (comparabile). De regulă, acesta este PIB (Produsul Intern Brut) sau un indicator similar. Apoi, se caută cifrele aceluiași indicator, exprimate în prețuri curente. Variația procentuală exprimată în prețuri curente se împarte la variația procentuală, pentru același indicator și aceeași perioadă de timp, a indicatorului exprimat în prețuri constante. Acesta raport este deflatorul: se adoptă ipoteza simplificatoare că deflatorul calculat pentru PIB este valabil pentru întreaga economie.

$$D = (\text{PIB}_{\text{crt}2} - \text{PIB}_{\text{crt}1}) / (\text{PIB}_{\text{const}2} - \text{PIB}_{\text{const}1}),$$

unde:

D – deflator

2, 1 momente de timp

crt – valori exprimate în prețuri curente

const – valori exprimate în prețuri constante (comparabile)

Sublinieri

Este recomandabil ca sublinierile să formeze concepte ce se pot autonomiza din ansamblul textului, astfel încât cel ce parcurge textul în viteză, în principal – sublinierile, să rămână cu tezele cele mai importante – citite ca un text cu continuitate sau ca o enumerare. Pentru a obține acest efect, poate fi necesară nu numai alegerea judicioasă a cuvintelor subliniate, ci și reformularea textului din care se face sublinierea.

Exemplu propriu, dintr-un articol publicat într-un supliment economic:

*„Așadar, la evaluarea nivelului de fiscalitate, **TVA** nu este un impozit printre altele, ci **acționează ca un multiplicator al celorlalte impozite**, în baza sa de impozitare însumându-se categorii care (cu excepția amortizării) au fost deja impozitate, inclusiv impozitele deja prelevate.”*

Se observă că pasajul marcat exprimă o idee: **TVA acționează ca un multiplicator al celorlalte impozite**. Se putea marca numai cuvântul **multiplicator**, sau numai grupul de cuvinte **multiplicator al celorlalte impozite**; efectul nu ar mai fi fost același.

Alt exemplu propriu, cu cuvinte marcate chiar și pe sărite, dar alese astfel

Încât să atragă atenția, fie și numai la o citire fugitivă:

*„Într-adevăr, iată o parțială enumerare a unor activități care necesită **cheltuieli actuale pentru venituri viitoare**; mai mult, pentru a nu ascunde nimic: **cheltuieli actuale certe** pentru **venituri viitoare ipotetice, sperate, scontate**, adică, în orice caz, **cheltuieli care nu sunt aferente veniturilor realizate:...**”*

Este adevărat, asemenea sublinieri mai lungi nu pot fi multe într-un material, pentru a nu-l face prea pestriț.

Citarea surselor bibliografice

În întreaga redactare, pe parcurs, la prezentările diferitelor probleme, analize, soluții etc., să rezulte (explicit unde trebuie; implicit, din context; aluziv – în rest) ce și în ce măsură este preluat din surse bibliografice (cu indicarea sursei) și ce este rezultat al analizei, al cercetării efectuate (după caz). Atenție! aici sunt două fețe ale monedei¹: nici să nu se lase loc la cea mai mică bănuială de intenție de plagiat, nici să nu se neglijeze marcarea propriilor contribuții (aceasta – independent de faptul că undeva va exista un capitol / un paragraf special consacrat inventarului de contribuții pe ansamblul lucrării, despre care am vorbit deja).

În anumite categorii de lucrări este obligatoriu să fie specificate explicit contribuțiile originale, rezultatele noi obținute: în teze de doctorat sau lucrări de licență, rapoarte de cercetare ș.a. Altminteri, este bine ca menționarea contribuțiilor să fie făcută în formule neostentative, implicite, de exemplu: „Experimentările făcute ne-au relevat că...”, „Spre deosebire de ceea ce găsisem în literatura consultată, am fost nevoiți să formulăm și să verificăm ipoteza...”, „Pe parcursul lucrării, colectivul a ajuns la concluzia că...”, „Așadar, un prim rezultat al cercetării efectuate a fost...”, „Adoptând ipoteza de lucru X, am obținut...”

În funcție de importanța unor astfel de precizări, în contextul dat, se poate utiliza una dintre metodele:

- a) citarea sursei cu pagina,
- b) citarea sursei,
- c) citarea unui șir de surse care au fost folosite, fără a preciza ce de la cine s-a preluat (ultima variantă este uzitată și este admisibilă, dar denotă o anumită superficialitate și expediere formală. Totuși, este metoda recomandabilă în cazul unor lucrări de sinteză tematică din multe

¹ În practică – trei, dacă punem în calcul și muchea monedei: mai trebuie avut grijă, în unele domenii (știința, managementul, politica – dar nu numai), să nu se simtă lezat orgoliul unor avizatori sau al unor decidenți, pentru nementionarea realizărilor lor în domeniu, sau, și mai grav, pentru menționarea lor critică, sau (mai poate fi ceva, încă și mai grav?) pentru ingerința cu propuneri inovatoare într-un fief în care altcineva ar fi trebuit să sesizeze mai de mult stagnarea sau deficiențele existente... Este o realitate a vieții; există o întregă literatură despre rezistența la schimbare. Riscul în cauză trebuie evaluat și propria decizie privind textul trebuie să pună în balanță acest risc cu celelalte cerințe și restricții privitoare la lucrare și la condiția generală a activității desfășurate.

surse, unde citarea fiecărei idei pe fiecare sursă ar face foarte greoaie urmărirea fondului problemelor.)

Conform regulilor stabilite de către fiecare redacție, citarea surselor se poate face:

- cu note de subsol
- cu note finale
- cu [numere de ordine în paranteze pătrate], numerotarea fiind cea din bibliografia atașată la finele lucrării sau, după caz, la finele capitolului.

În cazul notelor numerotate, dacă sunt și trimiteri încrucișate – din textul unui capitol la o sursă din bibliografia altui capitol:

- numerotarea să fie de forma [3.2], adică sursa 2 de la capitolul 3
- sau: să se evite astfel de trimiteri, repetând sursa în bibliografia fiecărui capitol în textul căruia este citată
- sau: – modă anglo-saxonă – citarea (NUMELUI) autorului, cu majuscule, tot cu trimitere la bibliografia atașată.

Dacă autorul este în bibliografie cu mai multe lucrări, se pune (NUMELE, anul); dacă mai este nevoie – un număr de ordine: (JOHNSON, 2001, 2).

Dacă dintr-o sursă se citează / se fac referiri la mai multe pasaje, se utilizează prescurtarea pass. (passim – în diferite locuri, în mai multe locuri din materialul citat, DEX).

Adesea se întâmplă ca autorul să găsească, într-o sursă bibliografică, o idee la care el, autorul, a ajuns singur, iar sursa a găsit-o ulterior, poate - chiar întâmplător. Este o pilulă amară care trebuie să fie înghițită în tăcere: faptul descoperirii tardive nu eliberează pe autor de obligația de a cita sursa și de a-i menționa prioritatea; premisa este că tot ce s-a publicat a fost cunoscut, iar o scuză de tipul „nu am cunoscut acest rezultat, publicat anterior de către...” nu este o scuză, ci o acuzare de neglijență, de superficialitate în efectuarea documentării, ceea ce abia poate reduce încrederea în lucrare în ansamblu („dacă mai sunt și alte aspecte publicate și care nu au fost luate în considerare?”).

Limba română literară - respectată

Să fie respectată limba română literară; expresiile colocviale sunt admise numai în caz de necesitate justificată (citate puse în ghilimele sau similar, cu un scop – de exemplu, pentru a face, în mod „nevinovat”, cunoscut nivelul de cultură al vorbitorului).

Inteligibilitatea

Să se asigure inteligibilitatea textului, claritatea, finisând, șlefuid orice pasaj până se obține inteligibilitatea totală.

Reguli privind cuprinsul

Dacă materialul are mai multe pagini, este bine să aibă și un cuprins, cu indicarea numerelor de pagini.

Dacă materialul este foarte voluminos – sute de pagini, se naște dilema gradului de amănunțime a cuprinsului. Nu prezentați în cuprins toate subdiviziunile. Un cuprins trebuie să se vadă dintr-o privire, deci – o pagină, maximum 1½. Da, dar informația interesantă poate fi în subtitluri. Atunci, există 5 variante:

1. Un cuprins sintetic în față, numai cu titlurile de grad 1 sau 1 și 2,
2. După cuprinsul sintetic, un cuprins analitic, cu titlurile până la 2 și, eventual, 3.
3. Cuprinsul sintetic în față, cel analitic – la sfârșit.
4. Cuprinsul sintetic în față, iar cuprinsurile analitice – la începutul fiecărui capitol.
5. Cuprins sintetic în față, iar cuprinsurile analitice pe capitole apar când sunt activate de mouse.

Evident, titlurile, subtitlurile de prim ordin se numerotează. Nu mai mult de 3 cifre în numerotare! (1, 1.1, 1.1.1.), preferabil 2 (1, 1.1). Pentru subtitluri / diviziuni următoare, treceți la litere – latine, grecești etc.; subtitlurile de ordin 3, 4 și mai jos pot rămâne nenumerate.

Pe parcursul textului, pentru înțelegerea sistematizării materialului se pot utiliza, în afară de subtitluri: rânduri libere, chenare (care pun în evidență teze ce trebuie reținute), alineate cu literă distinctă, alineate indentate (deplasate cu câteva poziții la dreapta) etc.

Despre titluri si subtitluri

Titlul vre-unui capitol nu trebuie să fie (nici măcar aproximativ) similar cu titlul lucrării (se poate naște întrebarea: la ce mai servesc celelalte capitole?) Dacă se simte nevoia unui titlu asemănător cu cel al lucrării, trebuie adăugată o departajare față de titlul lucrării de ansamblu: punerea problemei, delimitarea problemei, aspecte determinante, accente, repere, aprofundări etc.

Ca și sublinierile, titlurile și subtitlurile, dacă sunt compuse din mai multe cuvinte și intră pe mai multe rânduri, este sugestiv să fie astfel grupate pe rânduri, încât:

1. pe un rând să fie un concept, un grup de cuvinte cu înțeles de sine stătător;
2. un concept format din mai multe cuvinte să fie plasat în întregime pe un rând, să nu fie fracturat pe două rânduri.

Exemple:

Varianta inițială:

Studiu de fundamentare pentru elaborarea unei politici optimizate de protejare a industriei naționale pe piața internă

Se observă că, în acest exemplu, conceptele „unei politici optimizate” și „pe piața internă” sunt fragmentate pe câte două rânduri, iar fiecare rând este orfan, este eliptic de ceva.

Variante conform cerinței expuse (diferă între ele numai prin aliniere – stânga sau centrat):

*Studiu de fundamentare
pentru elaborarea unei politici optimizate
de protejare a industriei naționale pe piața internă*

*Studiu de fundamentare
pentru elaborarea unei politici optimizate
de protejare a industriei naționale pe piața internă*

În aceste variante, fiecare concept este în întregime pe un singur rând, iar fiecare rând (cu excepția prepozițiilor de, pentru) are un înțeles. Dacă este loc (de exemplu, pe o foaie de titlu), se poate rezolva și problema prepozițiilor:

*Studiu de fundamentare
pentru
elaborarea unei politici optimizate
de
protejare a industriei naționale pe piața internă*

variantă ce poate părea ca fiind de o pedanterie exagerată, dar o variantă acceptabilă poate fi:

*Studiu de fundamentare
pentru
elaborarea unei politici optimizate
de protejare a industriei naționale pe piața internă*

mai ales dacă se diferențiază și dimensiunea și tipul literelor:

Studiu de fundamentare
pentru
**elaborarea unei politici optimizate
de protejare a industriei naționale pe piața internă**

Nu este vorba numai despre gruparea conceptelor pe rânduri, dar, uneori, această grupare poate accentua sau atenua o idee, o conexiune. Exemplu (titlu de articol din presă):

Accident semnificativ pentru Planul Național de Cercetare-Dezvoltare

Intenția articolului a fost să critice atribuirea eronată, s-a considerat, (acesta era „accidentul”) a unei lucrări către un anumit institut și să se arate că ceea ce s-a întâmplat a fost rezultatul unei erori de concepție la nivelul metodologiei în vigoare privind Planul Național de Cercetare-Dezvoltare (de aceea era accidentul „semnificativ pentru Planul Național...”).

Titlul care a apărut a fost:

Accident semnificativ pentru Planul Național de Cercetare-Dezvoltare

Prin această grupare pe rânduri, cuvântul cel mai important, „semnificativ”, era pus în legătură nu cu Planul, cum era intenția, ci cu accidentul, ceea ce nu avea sens.

Poate că ideea articolului ar fi fost mai bine servită de un titlu:

Accident semnificativ pentru Planul Național de Cercetare-Dezvoltare,

chiar dacă literele din rândul al doilea ar fi fost mai mici, pentru a încăpea.

Mai era posibilă și varianta:

Accident semnificativ pentru Planul Național de Cercetare-Dezvoltare,

ceea ce ar fi redus „accidentul” la importanța lui minoră, focalizând atenția asupra cuvintelor „semnificativ pentru Planul Național”, chiar dacă se rupea pe două rânduri conceptul „Planul Național de Cercetare-Dezvoltare”, lucru mai puțin grav decât pierderea conexiunii „semnificativ pentru ...” . Spațiul suplimentar necesar putea fi obținut prin ridicarea coloanelor din dreapta ale articolului, în spațiul devenit disponibil prin scurtarea rândurilor..

Punctuația

Virgula: Utilizarea virgulei este exhaustiv reglementată în „Îndreptarul ortografic, ortoepic și de punctuație”. Din păcate, neutilizarea corespunzătoare a virgulei constituie o deficiență frecventă în texte, la limita provocării de confuzii de fond. Penultima reglementare din „Îndreptar”, dintre cele referitoare la virgule (§ 249), poate – cea mai importantă, este și inadmisibil de frecvent încălcată: separarea prin virgule a propozițiilor intercalate în propoziția regentă.

De altfel, se cuvine să se precizeze că:

- propozițiile intercalate în propoziții de grad superior se separă, după caz, prin virgule, prin liniuțe, prin paranteze, plasate la începutul și la sfârșitul propoziției intercalate;
- dacă propoziția este plasată la începutul celei de grad superior se pune numai a doua virgulă, respectiv liniuță; dacă propoziția este plasată la sfârșitul celei de grad superior, se pune numai prima virgulă, respectiv liniuță.

Confuzia poate crește când autorii pun ... numai una dintre cele două virgule obligatorii în cazurile menționate, deși intercalarea este în mijlocul propoziției de grad superior.

Două puncte (:) nu se utilizează în cascadă, în cadrul unui text sau al unei clasificări arborescente.

Acordurile gramaticale

Acordul cuvintelor cu formă de singular și sens generic sau cumulativ

cauzalitate
energie
informație
legislație
legitate
performanță, calitate
totalitate

Singulare cu sens cumulativ: un număr de, o serie de, o mulțime de, un șir de.

Trebuie precizat că unele dintre exemplele citate au și câte o formă de plural, dar numai în anumite sensuri sau cu semnificații de natură specială. Astfel:

Cauzalitate: raport obiectiv, necesar între cauză și efect (DEX). Nu se întrevede posibilitatea pluralului.

Energie: 1. Capacitate a unui sistem (fizic) de a efectua lucru mecanic la trecerea dintr-o stare în altă stare dată. 2. Forță, putere, tărie, vigoare, capacitate de a acționa. (DEX) Dar și sensul uzual în tehnică și în economie: 3. Mărime ce caracterizează un sistem și exprimă capacitatea sa de a modifica starea altor sisteme cu care intră în interacțiune. 4. Fiecare dintre formele pe care le poate avea un asemenea sistem: energie electrică, energie mecanică, energie nucleară, energie radiantă, energie chimică, energie cinetică etc. (~Larousse). 5. Ansamblul formelor de energie captate, transformate (produse), transportate, livrate și utilizate pe un teritoriu (de exemplu: consumul de energie. La capitolul Energie, statisticile și programele economice includ diferitele forme / diferiții purtători de energie: petrol, cărbune etc.) Nici Webster nu prevede un astfel de sens al termenului „energie”, și totuși guvernul SUA are un DoE – Department of Energy

(evident, în sensul 5). Nu am utilizat termenul „produse”, pentru că energia în sensurile (1) și (3) nu se produce, ci numai se transformă. Dar se utilizează uneori și pluralul termenului (energii), în sensul forme de energie (energii neconvenționale). De asemenea, se utilizează pluralul, cu referire la persoanele care dau dovadă de energie în sensul (2): energiile acestui popor,

Informație: 1. Comunicare, veste, știre care pune pe cineva la curent cu o situație, 2. Lămurire asupra unei persoane sau asupra unui lucru; totalitatea materialului de informare și documentare; izvoare, surse, 3. Fiecare dintre elementele noi, în raport cu cunoștințele prealabile, cuprinse în semnificația unui simbol sau grup de simboluri... Teoria informației = teoria matematică a proprietăților generale a surselor de informație, ale canalelor de transmisie și ale instalațiilor de păstrare și de prelucrare a informațiilor. (DEX). Teoria este denumită a informației, și nu a informațiilor; ea calculează și operează cu cantitatea de informație, nu de informații. Deci, există acest concept generic și cumulativ de informație, cu formă de singular; mulți specialiști ai domeniului acceptă numai acest sens, iar pentru sensurile (1) și (3) preferă termenul date (de altfel, denumirea internațională a industriei respective este DP – Data Processing sau IT – Information Technology). Rezultă că există varianta: informație numai la singular, care poate fi uzanța în cercurile de specialitate; această variantă nu poate fi impusă cercurilor largi, pentru care toate dicționarele acceptă pluralul. Deci, în lucrări de largă utilizare, mass-media etc., informația poate fi atât la singular, cât și la plural. În lucrările științifice, cel puțin cele din domeniu, pluralul este de evitat.

Legislație: Totalitatea legilor unei țări sau ale unui domeniu juridic (DEX). Variante de legi din aceeași țară sau / și domeniu nu pot pretinde dreptul de plural. Pluralul legislației este legitim pentru legislațiile diferitelor țări (dar se poate aprecia că nu și pentru diferitele domenii din aceeași țară; acestea au însă drept la utilizarea termenului la singular, distinct pentru legislația din țară din domeniu).

Legitate: 1. Însușire a fenomenelor, a proceselor, de a se desfășura în conformitate cu anumite legi (obiective); 2. ansamblul legilor din natură, din societate, din gândire (DEX). Sensul 2 este discutabil. Legitate – în general, admite utilizare numai la singular, dar se poate presupune forma la plural, numai în sensul 2, dacă sunt considerate mai multe categorii de procese, desfășurate în conformitate cu legitățile care le sunt specifice, sau chiar legitățile care guvernează desfășurarea anumitor procese, sub diferite aspecte.

Performanță: Rezultat (deosebit de bun) obținut de cineva într-o întrecere sportivă; p. ext. realizare deosebită într-un domeniu de activitate. Cel mai bun rezultat obținut de un sistem tehnic, de o mașină, de un aparat etc. (DEX). Larousse adaugă, între altele: Ansamblu al indicatorilor numerici ce caracterizează posibilitățile optime ale unui material, aceste posibilități. Performanțele unui automobil: accelerația, viteza, consumul etc. Webster, pe lângă sensurile aferente spectacolelor, introduce sensul: felul în care sau eficiența cu care ceva reacționează sau îndeplinește scopul propus. Deci, există și în acest caz variantele: performanță numai la singular, ca măsură de ansamblu a îndeplinirii unui scop de către cineva / ceva; pluralul se poate referi numai la performanțele diferitelor persoane / obiecte; performanță –

performanțe, singular – plural, referitoare la fiecare dintre indicatorii ce caracterizează și fac parte din performanța în primul sens; în acest caz, probabil, se poate păstra și singularul din primul sens, dar din context să rezulte dacă performanța (la singular) se referă la măsura de ansamblu, în sensul din Webster, sau la una dintre multiplele caracteristici ale obiectului considerat, caz în care, pentru ansamblul acestor caracteristici opinăm că trebuie folosit cumulativul ansamblul performanțelor.

Calitate: 1. Totalitatea însușirilor și laturilor esențiale în virtutea cărora un lucru este ceea ce este, deosebindu-se de celelalte lucruri. 2. Însușire (bună sau rea), fel de a fi (bun sau rău); p. restr. Caracteristică pozitivă, însușire bună. De calitate = de calitate bună, de valoare... (DEX) 1. Felul de a fi, bun sau rău, a ceva, stare caracteristică. 2. Superioritate, excelență în ceva. 3. Ceea ce face meritul cuiva, excelență... (Larousse).

În limbajul profesionist, se utilizează forma restrictivă: calitatea nu poate fi decât bună; calitate bună este pleonasm; nu se admite a spune sau a scrie „calitate rea” (dar „calitate necorespunzătoare” este perfect admisibil).

Singularele cu sens cumulativ: un număr de, o serie de, o mulțime de, un șir de... sunt admise a fi acordate cu pluralul: *o serie de proprietăți favorabile admit o tratare analitică..., o mulțime de fenomene se desfășurau...,* dacă sunt în asociere cu un astfel de plural (în exemplele date – proprietăți, fenomene).

Substantivele ce desemnează mulțimi, ca: popor, populație, numai dacă sunt asociate cu un plural, de exemplu *populație de urși*.

Acordul adjectivului precedat de două substantive de gen / număr diferite

Colegii și profesoara erau bine dispuși: „colegii” sunt la plural masculin, iar „profesoara” este la singular feminin.

1. Dacă se cumulează substantive de gen masculin și feminin, acordul se face cu genul masculin, iar numărul – fie, după caz, cu numărul cumulat, fie cu ultimul substantiv; așa este construită propoziția de mai sus.

2. Este preferabil ca ordinea substantivelor să fie astfel, încât cel cu care se acordă adjectivul să fie adiacent acestuia, pentru a atenua impresia de dezacord: *Profesoara și colegii erau bine dispuși.* („colegii”, plural masculin, au fost plasați imediat lângă adjectivul, plural masculin, „bine dispuși”).

3. Cel mai bine este să se caute forme lexicale independente de număr sau / și de gen, sau care să elimine necesitatea acordului: *Profesoara și colegii erau într-o vizibilă bună dispoziție* (a rămas verbul, la plural, „erau”, dar adjectivul (bine dispuși) a fost înlocuit prin „buna dispoziție”, care nu are probleme nici de număr, nici de gen). Sau: *Profesoara și colegii savurează momentul de bună dispoziție.* (Cuvântul salvator, „savurează” – identic la singular și la plural.) Sau: *Buna dispoziție era vizibilă la toți, deopotrivă la profesoară și la colegi.* Sau: *Buna dispoziție însuflețea pe toată lumea de față – profesoara și colegii deopotrivă.* Nu mai este nici o problemă de acord, nici de gen, nici de

număr. De observat că ultimele formulări sunt, totodată, mai sugestive decât cea inițială, destul de anostă.

Fiecare idee se poate exprima într-o multitudine de forme. Este important să se verifice și, dacă este nevoie, să se construiască, să se inventeze, pentru fiecare frază, forma care, redând conținutul într-un mod corect, clar, inteligibil, convingător, sugestiv, plăcut, nu prezintă – sau atenuează pe cât posibil – eventuale inadvertențe sau asperități gramaticale, fonetice etc. Aceasta se realizează inclusiv schimbând ordinea cuvintelor, schimbând structura frazei, făcând dintr-o frază două sau din două – una, schimbând cuvinte, rescriind ideea în feluri puțin sau total diferite. Este ceea ce se numește „a șlefui” textul. Până când totul „sună bine”.

FRAZĂ CU FRAZĂ !

Cazul în care al doilea substantiv se află într-o construcție cu rol de atribut la primul substantiv, iar împreună au rol de atribut la un al treilea

*gradul de utilizare a terenurilor
nivelul de receptivitate a ascultătorilor
gradul de prioritate a obiectivului
gradul de precizie a măsurătorii
stadiul de finisare a lucrărilor
felul de prezentare a expunerii*

Dar:

*Invocarea dreptului de apel al reclamantului
Repetarea semnului figurativ al descrierii*

În general, în toate exemplele prezentate este corect acordul articolului a, al cu cel de al doilea substantiv, nu cu primul și în nici un caz cu al treilea. Exemplu în care este, totuși, oportun acordul cu primul substantiv: *Contribuabilul decide să efectueze cheltuieli pe criterii complexe, ..., care nu sunt de competența de control a organelor fiscale* – nu este vorba de controlul organelor fiscale ci de competența (de control a) organelor fiscale.

Când unul din substantive este înlocuit de un pronume

Una din întrebările care se pun ?

sau

Una din întrebările care se pune ?

(Exemplul este adaptat după o frază din presă, în care se utiliza varianta a doua.)

Opinăm că este corectă varianta întâi, deoarece „din întrebările care se pun” formează o sintagmă, cu rol de atribut față de subiectul „una”, în această propoziție, deocamdată eliptică de predicat, predicat care ar fi, evident, acordat cu subiectul „una”: este, ar fi, poate fi etc.

Adjectivul se acordă în caz cu substantivul la care se referă

Unei activități fructuoasă / fructuoase

Corect: unei activități fructuoase

Și aceasta – chiar dacă ar fi un șir de adjective; acordul se respectă până la ultimul:

Unei activități fructuoase, eficiente, binevenite, nesperate

(și nu: Unei activități fructuoasă, eficientă, binevenită, nesperată)

Cu care dintre substantive se acordă în gen prenumele în cazul următor?

Proiectul este unul dintre realizările remarcabile...

Proiectul este una dintre realizările remarcabile...

Deși în presă a apărut varianta întâi, opinăm în favoarea variantei a doua: subiectul este „Proiectul”, predicatul este „este”, acordat cu subiectul, iar „una dintre realizările remarcabile” este complement indirect, în interiorul căruia numeralul cu rol de pronume „una” se referă la „realizări” și, gramatical, nu are nimic comun cu subiectul „Proiectul”. Dacă nu ar fi fost partitivul „dintre”, am fi putut spune „Proiectul este un realizare remarcabilă”, am fi putut spune altfel decât „Proiectul este o realizare remarcabilă” ?

Aceasta este o metodă de a verifica dacă acordurile sunt corecte:

fraza / propoziția se simplifică, eliminând (ipotetic, numai ca procedură de lucru) cuvintele care nu sunt implicate în acordul respectiv, până când se ajunge la o formă unde acordul necesar apare în mod evident.

Cuvinte jolly-jocker

Verbe identice la prezent, pers. a 3-a singular și plural (conjugarea a 4-a)

Exemple:

abundă
abordează
abreviază
absolvă
acceptă
acompaniază
acoperă
adună
afișează
agață
ajută
cântă
coboară
combină
continuă
contribuie

convoacă
desfășoară
determină
dezbină
difuzează
diseminează
evită
evocă
exagerează
ezită
formează
împrăștie
inhibă
invocă
înseamnă
marchează
maschează
proliferează
provoacă
rezolvă
stimulează
suferă
urcă

Adjective identice la masculin și feminin

Exemple:

Eficace
Locvace
Rapace
Tenace

Vocabular

Cuvinte (frecvent) utilizate în formă gramaticală eronată

aceeași: feminin singular / **aceiași**: masculin plural. A nu se confunda! (în completare: feminin plural *aceleași*, masculin singular *același*)

însumi, însuși, însuși, înșine, înșivă, înșiși; însămi, însăți, însăși, însene, însevă, înseși sau însele

cunoștință se scrie cu un singur i, a nu se confunda cu 2 i de la **conștiință**.

întâi: clasa întâi, întâia clasă.

Superlative (sau comparative) intrinseci

Acestea sunt caracterizări absolute, care nu admit utilizare la modul comparativ sau superlativ, nici asociere cu adjective cu semnificație de relativ, parțial etc. Nu poate exista nici gruparea „mai absolut”, nici gruparea (sintagma¹) „foarte absolut” sau altele similare.

absolut

absurd

atotputernic, atotștiutor etc.

blocat

complet

cutremurat (psihic)

delicios

distrus (la figurat)

enciclopedic

excepțional

exhaustiv

extraordinar

extrem

genial

identic

inadmisibil

inferior

ininteligibil

integral

intrinsec

maxim, minim

minunat

mondial

optim

perfect

revoluționar

splendid

strălucit

stupefacție

superior

total

unanim

¹ sintagmă, s.f., unitate semantico-sintactică stabilă, formată dintr-un grup de două sau mai multe cuvinte între care există raporturi de subordonare (DEX)

locuțiune, s.f., grup de cuvinte cu înțeles unitar, care se comportă din punct de vedere gramatical ca o singură parte de vorbire (DEX)

universal

Se pot folosi, dar cu precauții, în anumite cazuri:

abundent

eminent

hidos

impresionant, impresionat

limitat

mizerabil

notoriu

oficial

plat

respingător

sclipitor, strălucitor

Pleonasme

a aduce aport (apporter = a aduce, fr.); remediu: a aduce contribuția, a contribui

alegeri electorale, scrutin electoral (Comentariu: pleonasmul este numai parțial, deoarece scrutinul poate fi și neelectoral, de exemplu: pentru adoptarea unei hotărâri; alegerea se poate face și prin aplauze, fără scrutin; totuși – este de evitat); remedii: alegeri, scrutin

au rămas chestiuni reziduale (reziduu este ceea ce rămâne)

cadrul legislativ legal

de interes comun pentru ambele părți (dacă este pentru ambele părți, este evident comun)

interacțiune reciprocă (corect: sau interacțiune, sau acțiune reciprocă)

întoarcere înapoi

înțelegere amiabilă (înțelegere = soluționare a unei divergențe pe cale amiabilă)

mijloace mass-media (media, lat. = mijloace)

panaceu universal (panaceu = medicament despre care se credea că vindecă orice boală, DEX; deci, „panaceu” în sine este ceva universal)

paritate egală (două persoane, lucruri, partide puncte de vedere sunt la paritate = au ponderi egale)

particularități distinctive, particularități caracteristice (particularitatea este prin definiție distinctivă, particulară, caracteristică pentru cineva, ceva). Dar: caracteristici particulare, caracteristici distinctive sunt exprimări corecte, „caracteristica” putând fi și particulară, și generală

pe același picior de egalitate (pe picior de egalitate = au aceeași valoare a caracteristicii în cauză)

Asocierea de cuvinte cu aceeași rădăcină (nu sunt pleonasme, dar nu sună bine; stângăcii de evitat)

din partea participanților, din partea partidelor, o parte dintre participanți, din partea unei părți a electoratului

importuri importante

ocupă preocupările

privind prevederile

referatul se referă la

reprezentanții prezenți

rezultate din proiectul a(l) cărui rezultată era

trecerea trecea

urmează următoarele urmări

Evitarea unor rime în proză

Clarificări, în vederea unei mai corecte utilizări

Inutile alăturări de sinonime perfecte

Este vorba de sinonime fără nici o diferență de sens, în cazul dat. Sunt admisibile alăturări de sinonime dacă există diferențe de sens, fie și la nivel de nuanțe:

varietate și diversitate

implicare și participare

onorabil și respectabil

Transformări sau diferențe de litere care transformă cuvinte

Acestea sunt greu de depistat, deoarece ambele cuvinte sunt uzuale și, la citire fugitivă, lasă impresie de plauzibilitate.

a **adopta**: 1. a înfia un copil, 2. a-și însuși felul de a vedea sau de a se comporta al cuiva, a accepta o părere, o metodă etc., 3. a accepta ceva în urma unui vot (DEX). / a **adapta**: a transforma pentru a corespunde anumitor cerințe, a face potrivit pentru funcționare în anumite împrejurări, a face să se potrivească (DEX), dar și: a modifica, a completa, în aceleași scopuri, 2..., 3. a (se) acomoda, a (se) deprinde, a (se) obișnui (DEX)

aliniat (formația de militari sau sportivi, clădirile pe o stradă) / **alineat** (grupare a textului scris) (DEX)

conta / **sconta** (nu necesită explicații)

emisiune / omisiune (nu necesită explicații)

familial: privitor la familie / **familiar:** apropiat, obișnuit cuiva, binecunoscut; prietenos(~DEX); sens peiorativ: familiaritate nedorită

invenții / investiții (nu necesită explicații)

liniar (din linii) / **linear** (rectiliniu; în sens matematic (DEX): un fenomen descris de o ecuație de gradul întâi, care nu conține variabile la puterea a doua sau mai mare)

literal / literar

original / originar

permis / promis (nu necesită explicații)

potecă – ipotecă (nu necesită explicații)

principal: care are o importanță deosebită sau cea mai mare importanță; de competență, de frunte (DEX), inclusiv aparținând unui eșalon superior (de ex. inginer principal, cercetător principal) / **principlal:** care este conform cu un principiu, care decurge dintr-un principiu, care se conduce după anumite principii (juste); în principiu, în linii generale (DEX).

reportare: trecere a unei sume (reprezentând un total parțial) din josul unei coloane în fruntea coloanei următoare, pentru a fi adunată în continuare; p. ext. orice sumă rămasă dintr-un calcul anterior (DEX); dar și: trecere, pentru o perioadă de activitate viitoare, a unor resurse (bugetare) care au rămas nefolosite în perioada curentă / **raportare:** 1. Stabilirea unei relații între două (sau mai multe) noțiuni, 2. Comunicare scrisă sau orală oficială, făcută în fața unei adunări, a unei autorități... (~DEX).

simulare / similare (nu necesită explicații)

sistemic: 1. Aparținând unui sistem, 2. (în fiziologie, patologie): aparținând corpului în ansamblu, sau unui sistem sau unor organe (~Webster) / **sistematic:** care se efectuează după un plan, după o metodă dinainte gândită, organizat, p. ext. care se exercită cu stăruință și perseverență. Caracterizarea: „care se bazează pe un anumit sistem sau are în vedere constituirea unui sistem, care se referă la un sistem sau este alcătuit după un anumit sistem” este atribuită de DEX termenului sistematic, termenul sistemic lipsind din DEX. La fel, caracterizarea: „care se produce în conformitate cu un sistem sau în vederea constituirii unui sistem; referitor la un sistem” este atribuită de MDE termenului sistematic. Percepem termenul sistemic ca o caracterizare definitorie a existenței, structurii și funcționării sistemelor în general sau a unui anumit sistem în particular; privitor la sisteme. „Sistemic – relativ la un sistem considerat în ansamblul său. Analiză sistemică sau sistemică (subst. fem.) – consideră elementele unei configurații complexe, procesele (în special cele economice), nu izolat, ci global, ca părți integrante ale unui ansamblu ale cărui părți componente sunt într-o relație de dependență reciprocă” (Larousse).

statul / statutul (nu necesită explicații)

temporal: care indică timpul, privitor la timp, care depinde de timp (DEX) / **temporar:** care este de scurtă durată, vremelnic, trecător, provizoriu (DEX)

venos / venal

Cuvinte in limba engleză care au alt înțeles – sau nu există - in limba română

abstract: rezumat; *resumé* = C.V.; *to resume* = a reporni o activitate

application: ... act de a cere; o cerere scrisă sau verbală, un apel (Webster); cuvânt intrat în uzul larg cu referire la cereri de angajare, de înscriere pentru participare la reuniuni etc.

a introduce: a prezenta o persoană alteia

to play (an instrument): a cânta la un instrument (în românește, se cântă și cu vocea, și cu instrumente muzicale; se joacă numai piesele de teatru)

billion (cuvântul nu există în românește) un miliard (o mie de milioane) în USA; un milion de milioane, o mie de miliarde în Marea Britanie (Webster; DEX dă ambele variante, pentru diferite țări, nespecificate)

trillion (cuvântul nu există în românește) un miliard de miliarde (DEX); un milion de milioane în USA și Franța, un miliard de miliarde în Marea Britanie și Germania (Webster)

Dacă persistă dubii privind interpretarea, în cazul dat, a termenilor billion, trillion: se caută într-un anuar statistic (Anuarul Statistic al României, capitolul de statistică internațională, sau un anuar al unei organizații internaționale) valoarea indicatorului în cauză, pentru țara / regiunea respectivă; ordinul de mărime trebuie să corespundă; dacă este vorba de o variație, ea trebuie să fie de procente sau, excepțional, de zeci de procente din valoarea indicatorului.

intelligence – și *inteligență*, dar și activitatea de colectare și prelucrare de informații secrete.

to apologise = înseamnă a cere iertare; *apologie* – în românește are sensul de acțiune sau cuvântare de laudă amplă și presărată cu superlative la adresa unei persoane, a unei realizări

concurrentă / competiție / concurs

contesta / contestație

Concurrentă: 1. rivalitate comercială, luptă dusă cu mijloace economice între industriași, comercianți, monopoluri, țări etc. pentru acapararea pieței, desfacerea unor produse, pentru clientelă și pentru obținerea unor câștiguri cât mai mari. 2. Întrecere, rivalitate într-un domeniu de activitate. (DEX) *Competiție*: concurs, întrecere (DEX). Fiind termeni ce aparțin aceiași sfere și cu un înțeles comun (întrecere), „concurrentă” și „competiție” nu sunt, totuși, identici; concurența pare a avea o sferă mai largă și generală, în timp ce competiția se referă la ceva mai delimitat în timp, ca participanți și ca obiect; spunem concurența de pe piața băuturilor răcoritoare, dar competiția acută dintre Pepsi și Coca-cola pentru dominația pe piața României, în perioada de după 1990. Competiția mai poate avea și sensul concurs, licitație – o competiție organizată de un for sau o organizație specializată, la o dată anume și în baza unor reguli prestabilite. Termenul contest este exact concursul în terminologie engleză și nu are nici o legătură cu contestația din

limba română (decât dacă, după anunțarea rezultatelor, un participant le contestă, considerându-se nedreptățit, dar această utilizare este indirect legată de termenul contest.

cutumă: în românește obicei. Termenii sunt identici; totuși, se preferă utilizarea termenul *cutumă* pentru obiceiurile adoptate și respectate la nivelul unor organisme oficiale.

eventually / eventual: în final, cândva (Webster); NU *eventual*, care în românește înseamnă care poate să se întâmple (în anumite împrejurări), posibil, probabil (~DEX).

expertise / expertiză: în românește – raport oficial, întocmit de către un expert, asupra unei probleme supuse analizei. În engleză are sensul pentru care în românește există termenul competență, experiență.

furniture / furnitură – nu e mobilă

to lecture / lecturare – în română: identic cu citire, dar poate presupune o citire atentă, sistematică, analitică, având scopul de a-și forma sau / și a exprima un punct de vedere avizat.

library/ librărie – în engleză, library = bibliotecă, bookstore = librărie.

location / locație - în românește este o formă de închiriere a unui spațiu construit; în engleză (și deja cu largă circulație în limba română) este ceea ce în românește este amplasament, loc.

magazine / magazin – în engleză: revistă ilustrată; magazin din limba română = store

performance / performanță - pe lângă sensul comun, în engleză mai are sensul de spectacol, de a se „produce” în public.

promotion / promoție – în românește, este promoția de absolvenți a unei școli (class of..., în engleză) ; în engleză este ceea ce în românește are termenul de *promovare* (în marketing, profesional)

shoulder / șold - în engleză este *umăr*, capcana în care a căzut interpreta la discursul președintelui Bush din 2003 la București (șold lângă șold!)

in this respect / respect – nu este vorba de respect, ci: *în legătură cu aceasta*

timber / timbru – timber înseamnă material lemnos (cherestea, lemnărie, etc.)

Pentru detalii despre conceptul de „false friends” – perechi de cuvinte în două limbi sau două dialecte, care se scriu la fel sau similar, dar au sensuri diferite – v. http://en.wikipedia.org/wiki/False_friend.

Prescurtările de nume

- *Gheorghe* se prescurtează *Gh.*, nu *Ghe*, care arată incult!
- Nu imaginați nume întregi dacă ați avut la dispoziție doar inițiale.
- În general, sunt prenume la care sunt uzuale prescurtări din două litere (*Cr.* – *Cristian*, față de *C.* – *Constantin*, *Gr.* – *Grigore* față de *G.* – *George*).
- Prescurtările de prenume sunt rezervate persoanelor masculine; pentru persoanele feminine se trec prenumele întregi.

Expresii / cuvinte frecvent utilizate cu sens eronat. Dicționar de termeni

adecvat (la fel: corespunzător) În mod corect, trebuie specificat: adecvat la ce, corespunzător cu ce. Totuși, se utilizează frecvent fără această specificare, subînțelegându-se: la ce, cu ce trebuie, la ce, cu ce este bine. Eroarea nu este gravă.

alternative: O alternativă este posibilitatea de a alege între două soluții, între două situații etc. care se exclud (DEX); sunt posibile două variante. Este greșită expresia „Avem două alternative” (decât dacă există patru variante, două câte două...). Dar, în cazul a două variante, este acceptată exprimarea: alternativa o constituie... (adică varianta 2 este alternativa variantei 1)

a **aniversa:** a sărbători împlinirea unui număr de ani de la data când s-a petrecut un eveniment (DEX). Deci: nu se aniversează vârsta, care nu este eveniment; nu se aniversează decesul, care nu se sărbătorește. / a **comemora:** a celebra solemn amintirea unei personalități sau a unui eveniment important (DEX). Rezultă că se poate comemora și nașterea, și decesul, și alt eveniment important, dacă se referă la o persoană care nu mai este în viață (solemn, amintire). Practic, nașterea sau un alt eveniment ce justifică festivitate - se aniversează, iar decesul se comemorează.

aprofunzime: cuvântul nu există, combinație eronată între **aprofundat** și **profunzime**

amortizare / recuperare Amortizarea reprezintă cota parte, stabilită prin lege, din valoarea investițiilor (imobilizărilor corporale și necorporale), care se înregistrează în contabilitate drept costuri indirecte curente, astfel încât întreaga valoare a investițiilor să fie trecută pe costuri (amortizată) în decursul perioadei de timp normale de exploatare (sau, pentru unele mijloace fixe, de exemplu - de transport, la volumul de exploatare normal realizat, kilometri parcurși). Indiferent de profitabilitate, investiția are durată de amortizare fixă, stabilită prin lege, în eventuale variante privind eșalonarea în timp, la dispoziția investitorului (amortizare liniară, degresivă, accelerată). Dimpotrivă, în funcție de profitabilitate, o investiție se recuperează într-un interval de timp mai mic sau mai mare (ROI - return of investment). Așadar, afirmațiile de tipul „Investiția este foarte profitabilă, amortizându-se în 6 luni”, reprezintă o eroare de terminologie economică, termenul corect fiind recuperându-se.

audiență: 1. Întrevedere acordată unui solicitant de către cineva care deține o funcție de conducere. 2. acceptare [entuziastă] a ceva [DEX]. Trebuie precizat că sensul 2 se utilizează numai în cazul acceptării unei teze, a unei propuneri, nu a orice „ceva” și numai pentru o acceptare de către o colectivitate. Există și sensul: dimensiunea sau ponderea ascultătorilor unei emisiuni radio sau a unui post de radio sau, mai larg, a spectatorilor, a participanților la o conferință sau altă manifestare publică (~ Webster)

a se **bucura** de... Termenul nu poate fi utilizat decât în asociere cu o relație pozitivă: reputație, recunoaștere, apreciere etc. Expresia „a se bucura de (ceva negativ, de exemplu) neîncredere” este improprie.

Termenul „**calitate**” se referă numai la cazul pozitiv: nu există calitate proastă, iar „produs de bună calitate” constituie un pleonasm; exprimarea corectă este „produs de calitate”. Poate, însă, exista calitate insuficientă, calitate necorespunzătoare. Cele spuse sunt valabile pentru lucrări profesionale; dicționarele acceptă și sensul de calitate proastă, pentru limbajul curent.

calculator – sistemul de calcul programabil, în care operațiunile curente se efectuează automat, în funcție de programul introdus și de rezultatele operațiunilor precedente; în terminologia internațională termenul uzual este **computer**, iar **calculator** este numai dispozitivul (sau funcțiunea – în telefoane mobile, agende electronice etc.) care efectuează operațiunile aritmetice succesive la comandă manuală; așa zise calculatoare științifice efectuează, tot la comandă manuală, și operațiuni cu funcții trigonometrice, logaritmi, ecuații etc. **Ordinator** este termenul francez pentru computer.

ca și ... Este un produs poluant al limbii române, de naștere relativ recentă. „Și”-ul a fost introdus ca soluție-miracol pentru evitarea unor cacofonii: în loc de „servește ca caroserie” sau „s-a angajat ca casier”, persoane cu probabil slab simț al limbii române au inventat formulările „servește ca și caroserie”, sau „s-a angajat ca și casier”. Ca și presupune o comparație cu alt subiect sau obiect, ceea ce, în exemplele citate, ar fi fost așa: „servește ca caroserie, ca și carcasa aceea...”, „s-a angajat ca casier, ca și Domnul Popescu”. Și s-a ajuns, în ultimii ani, să auzim și să citim un „ca și” generalizat, uitându-se de mult pericolul de cacofonie: „Eu, ca și senator, nu sunt de acord cu prevederea...” (Sunteți senator sau nu sunteți și numai vă comparați cu un senator?) „Ca și activitate de cercetare, trebuie să realizăm...” (Sunteți sau nu activitate de cercetare ? Sau trebuie numai să o imitați ?) Cât despre cacofonii, există aproape întotdeauna o diversitate de soluții, pe care profesioniștii scrisului trebuie să le potrivească: „servește ca o caroserie” sau „servește ca o eventuală caroserie”, respectiv „s-a angajat pe post de casier” sau „s-a angajat casier”. Se consumă, eventual, una sau câteva silabe în plus, dar se cruță spiritul limbii române.

„..., ca și ...” are voie să existe ca alternativă la „..., precum și ...”, cu nuanța că „precum și” asociază o entitate ce poate fi similară sau poate fi cu totul diferită cu entitatea la care se asociază, în timp ce „ca și” presupune asocierea numai cu condiția de similitudine între cele două entități.

O altă utilizare incorectă a expresiei „... ca și ...” este în cazul în care cele două entități asociate sunt negate: „nu trebuie admise erori de formă, ca și erori de fond”; în caz de negație, trebuie utilizat termenul nici: „nu trebuie admise (nici) erori de formă, nici erori de fond.”

concepțional / conceptual: Concepțional – care ține de concept, abstract (DEX). Concepțional – al concepției, de concepție (DEX-S). Concepție – 1. Felul de a vedea..., 2. Proces prin care ia ființă un nou individ animal...

(DEX). Față de răspândirea termenului „anticoncepțional”, credem că termenul „concepțional” este mai prudent să fie utilizat numai în sensul „care ține de procesul de procreare”, iar pentru sensul „care ține de felul de a vedea...” să se utilizeze o perifrază, de exemplu: „În ce privește concepția autorului despre...”

condiționalitate / a condiționa: 1. a constitui condiția de care depinde ceva, a provoca ceva, 2. a limita valabilitatea unui act printr-o condiție, 3. a admite un lucru sub rezerva îndeplinirii unei anumite obligații (DEX). Condiționare: 1. acțiunea de a condiționa. 2. Acțiunea de a prelucra un material, un mediu etc., pentru a-i asigura anumiți parametri de calitate (~DEX). Condiționalitate nu există în DEX; poate semnifica existența unei condiționări (1) sau, mai larg, existența unui sistem de condiționări, sau a unor condiționări într-un sistem.

consecutiv / în consecință Consecutiv: care urmează fără întrerupere, în șir; succesiv (DEX). Apariția termenului, într-un comunicat oficial, cu sensul de „în consecință”, a fost o preluare și traducere neinspirată a termenului consecutively, care înseamnă 1. succesiv, la rând, și numai în gramatică 2. rezultativ și în tehnică 3. rezultat, ca efect (Dicționar englez-român), în loc de traducerea, corectă, a lui consequently, care înseamnă exact ce trebuia în cazul dat: deci, în consecință. Există expresia latină: „Post hoc, ergo propter hoc” – după aceea, deci din cauza aceea, ceea ce nu este general valabil.

a **conta:** 1. A se încrede în cineva, a se bizui pe cineva sau ceva, a spera în ajutorul cuiva sau a ceva. 2. A reprezenta o valoare, a avea însemnătate. (DEX). A **sconta:** 1. A cumpăra sau a vinde efecte de comerț înainte de scadență... 2. A conta pe ceva, a-și face planuri dinainte în legătură cu un anumit fapt așteptat, a se baza pe ceva. (DEX). Deci, sensurile a conta (1) și a sconta (2) sunt practic echivalente.

eficient / eficace. DEX pune semnul de egalitate între cei doi termeni, ceea ce considerăm că nu este corect. Eficace: care produce rezultatul dorit, care produce un rezultat pozitiv (DEX). Îndrăznim să lărgim puțin: care produce în general rezultate pozitive și palpabile, nu numai un rezultat (se spune despre un manager eficace). Dar eficient este altceva: este obținerea unui raport favorabil între rezultate și eforturi (sau cheltuieli)¹.

eprubete / epruvete: eprubetele sunt mici cilindri de sticlă în care se pun diferite substanțe chimice, pentru analize; epruvetele sunt piese solide, de dimensiuni standardizate, care se utilizează și se distrug în încercări

¹ Efficacious: having or showing the desired result or effect; effective as a means, measure, remedy etc... Efficient: performing or functioning in the best possible and least wasteful manner ... Efficiency: ...accomplishment of or ability to accomplish a job with a minimum expenditure of time and effort. (Webster). Dicționarul admite și sensul **eficace** pentru termenul **eficient**, dar face, totuși, diferențierea netă între cei doi termeni. *Această diferență este esențială pentru a caracteriza funcționalitatea economiei de piață și pentru departajarea acesteia de economia de comandă: creșterea economică, investițiile, restructurările, toate realizările care se fac, trebuie nu numai să aibă loc, ci să fie și eficiente, profitabile.*

(rupere, spargere etc.). Ambii termeni au origine comună (épreuve, probă, încercare, în franceză), dar au evoluat în mod diferit, unul – în chimie, altul – în metalurgie.

explorativ / extrapolativ

Explorativ – ceea ce explorează, investighează

Extrapolativ – ceea ce utilizează metoda extrapolării (a prelungirii în viitor a tendințelor care s-au manifestat în trecut; mai larg: evaluarea valorilor unei variabile în afara domeniului în care valorile sunt cunoscute)

extrem: Foarte, prea, ... În punctul cel mai îndepărtat, la capăt, la margine (Extremul Orient),... Valoarea cea mai mare sau cea mai mică a unei mărimi (DEX). Acest ultim sens reprezintă, în limbajul matematicienilor, automatiztilor, sistemiztilor etc., factorul comun pentru (maxim, minim – după caz). În mod corespunzător, există termenul a extremiza pentru (a maximiza, a minimiza – după caz).

Se constată că nu există delimitări categorice între minim, minimum, minimal, între a minimiza și a minimaliza (1).

for / forum For: 1. Piață publică în Roma antică..., 2. Autoritate, instanță... (DEX). Forum: adunare, întrunire (de mare amploare și importanță) (DEX-S). Deci, „au fost sesizate forumurile competente” este greșit.

fortuit: Venit pe neașteptate, neprevăzut, inopinat, întâmplător (DEX). Deci, este clar ce **nu** înseamnă fortuit: „forțat”.

genocid: crimă comisă cu intenția de a distruge un grup uman, național, etnic etc. (DEX). Dar: 3 oameni formează un grup; dacă sunt asasinați cu intenția de a-i distruge, se comite un genocid? Probabil că partea de cuvânt „geno” ne conduce la „gen”, deci – grup uman reprezentând o particularitate de gen – natural, biologic, rasial, național, etnic etc.

incrimina ~ incremental

inflație: O creștere persistentă în nivelul prețurilor și salariilor dintr-o economie (Oxford Reference). Sunt mulți termeni în legătură cu inflația. Confuzii care se fac: inflația, ca proces; rata inflației sau indicele de inflație, care trebuie definit pe un anumit interval de timp (uzual – lună, trimestru, an) și este calculat nu sub formă de raport procentual între nivelurile de prețuri la sfârșitul și la începutul intervalului de timp, ci ca diferența procentuală, creșterea procentuală a prețurilor raportată la nivelul lor la începutul intervalului, adică, de exemplu, nu rata 114%, ci creșterea 14%; iar „inflația cu o singură cifră” înseamnă indice nu mai mare de 9% pe an, deci creștere a prețurilor la nu mai mult de 109%. Nivelul inflației este raportul prețurilor curente față de nivelul lor la un anumit moment de referință, considerat începutul procesului inflaționist. Există relații între creșterea prețurilor și devalorizarea monedei naționale în raport cu monede de referință (EURO, DOLAR USA), sau cu prețul aurului, dar definirea inflației nu se face prin această devalorizare. Pe de o parte, în calcul trebuie eliminată influența inflației proprii acestor monede, iar pe de altă parte, ruperea evoluției nivelului de inflație de evoluția devalorizării semnalează adesea fenomene nocive la nivelul echilibrului balanței de plăți, creditului, deficitului bugetar. Așadar, în texte scrise și

vorbite trebuie atenție la utilizarea corectă – și diferită – a termenilor: inflație, nivel al inflației, rată a inflației, indice de inflație, devalorizarea monedei naționale în raport cu....

Jargon: cuvântul nu există. Există **jargon** și **argou**. Jargon: Limbaj specific anumitor categorii sociale, care reflectă dorința celor ce-l vorbesc de a se distinge de masa mare a vorbitorilor și care se caracterizează prin abundența cuvintelor și expresiilor pretențioase... (DEX). Argou: limbaj convențional, folosit mai ales de vagabonzi, răufăcători etc. pentru a nu fi înțeleși de restul societății (DEX).

lucrativ: care aduce câștig, profitabil (DEX). Deci, la o cooperativă de reparații, nu camera alăturată, unde lucrează cizmarii, este „atelier lucrativ”, ci toată cooperativa, iar a cumpăra și a vinde hârtii de valoare este activitate lucrativă, chiar dacă acolo aparent nimeni nu „lucrează”. Este un termen oarecum desuet, depășit, pentru activitate „profitabilă”, opusul lui „non-profit” (pentru care se spunea: „fără scop lucrativ”).

mediere: 1. calculul unei valori medii, 2. punerea de acord a unor puncte de vedere divergențe (sau tentativă în acest sens) cu ajutorul unui arbitru, a unui mediator, a unui intermediar; în absența mediatorului, pentru stingerea divergenței (sau tentativă în acest sens) prin negocieri bilaterale nu poate fi utilizat termenul „mediere”, deoarece nu este nimeni „la mijloc”.

minim, minimuri s.n. 1. Minimum (2). Minim de trai...

Minim, minimi, adj.: 1. care are dimensiunile, durata, intensitatea, valoarea etc. cea mai mică; foarte mic, neînsemnat, neglijabil, minimal. 2. Cea mai mică valoare pe care o poate avea, într-un anumit interval, o funcție sau o cantitate variabilă. (DEX)

Minimum, s.n., adv.: 1. Punct, limită, fază reprezentând extrema inferioară. 2. Cea mai mică cantitate, valoare, intensitate, minim ... (DEX)

minimal, minimali, adj. Minim (adj.) (1). Program (plan etc.) minimal – care cuprinde un ansamblu de sarcini minime, care trebuie îndeplinite cu precădere. Preț minimal – cel mai mic, cu care poate fi pusă în vânzare o marfă. (DEX)

minimiza: a reduce la minimum; a minimaliza.

minimaliza: 1. a diminua, a reduce (la minimum), 2. a micșora pe nedrept valoarea, importanța unei persoane, a unui lucru, a unei idei; a subaprecia, a bagateliza. (DEX).

maxim, maximi; maxim, maximuri; maximum; maximal; maximiza – similar cu cuvintele opuse minim etc., cu următoarele deosebiri:

Nu se utilizează (nu există) a maximaliza – opusul lui a minimaliza (2), adică a exagera valoarea, importanța... (~DEX)

maximă: Enunț formulat concis, exprimând un principiu, o normă; aforism, sentință, adagiu (DEX)

Maximafilie: colecționare de cărți poștale ilustrate tematice (DEX), de mari dimensiuni

nedreptățit: comiterea unei nedreptăți, a unui abuz în dauna cuiva /
neîndreptățit: caracterizarea unei pretenții necuvenite.

nivele / niveluri: după DEX, nivel, pl. niveluri, se referă la 1. înălțime față de o referință, 2. etaj la o clădire, 3. stadiu, grad (de pregătire, de dezvoltare, de calitate), iar nivelă, pl. nivele, se referă la instrumentul de determinare a orizontalității.

oneros: (despre contracte) – 1. care impune cuiva sarcini, 2. p. ext. împovăraător, apăsător; necinstit, 3. act juridic prin care o persoană se obligă să execute o prestație fără a urmări să primească ceva în schimb. (DEX). Deci, un contract oneros sau o obligație cu titlu oneros este un contract / o obligație asumată în condiții non-profit; prin extensie, oneros este ceva neconvenabil, până la abuziv.

onomastică: ziua numelui (nu și ziua de naștere!)

operativ: care lucrează repede, expeditiv, activ (DEX) / **operațional:** referitor la operații militare; cercetare operațională: tehnici de analiză matematică a unor probleme de management (~DEX). Dar și: capacitatea unui sistem de a fi apt să îndeplinească funcțiunile pentru care a fost creat; sistemul este operațional / operant: eficace (~DEX). Dar și: sistemul este în exploatare normală (sistemul este operant).

optim / optimal

Optim: cel mai bun sau foarte bun (adecvat, potrivit, indicat etc.) care asigură cea mai mare eficiență economică, care corespunde cel mai bine intereselor economice urmărite. (DEX)

Optimal: cu caracter optim (DEX)

optimiza: A face ca randamentul unei mașini, al unui sistem tehnic etc. să fie optim, să corespundă unor exigențe sporite (DEX).

La „etc.” trebuie trecute sistemele economice – întreprinderea, afacerea, economia națională, subsisteme ale acestora.

Nu randamentul este optim, ci parametrii de funcționare sunt optimi, când asigură un randament maxim, pierderi minime etc.; pentru sisteme complexe – îndeplinirea unei funcții-obiectiv prestabilite

opțiune: faptul sau dreptul de a alege dintre două sau mai multe lucruri, posibilități (~DEX); variante de decizii accesibile decidentului; în urma procesului decizional, una dintre opțiuni devine decizie, iar toate celelalte își pierd valabilitatea.

a **preconiza:** a proiecta, a prevedea, a emite o idee, o ipoteză; p. ext. a propune, a indica, a recomanda ceva (DEX) / a prognoza: a prevedea desfășurarea în timp a unui fenomen..., a prevedea valorile pe care le vor lua în viitor unele mărimi (DEX). Deci: debitele Dunării nu se preconizează, ci se prognozează.

predica, predicat, predictibil

potrivit rezultatelor **preliminariii:** rezultatele pot fi preliminar (adjectiv); preliminarile (substantiv) sunt activități cu caracter preliminar: examinări, alegeri, meciuri etc.

prescriere, prescripție: 1. indicare; 2. recomandarea medicamentelor necesare pentru un anumit tratament; 3. Stingerea unei urmăriri penale sau civile, a unor drepturi de revendicare, de proprietate (~DEX)

prezumție: 1. părere întemeiată pe ipoteze adoptate, 2. recunoaștere juridică a unei ipoteze, până la proba contrară (~DEX); 3. Părere exagerat de bună despre sine; înfumurare, aroganță (DEX); **prezumtiv:** considerat ca probabil, ipotetic (DEX); **prezumțios:** care are o încredere exagerată în calitățile și forțele proprii, încrezut, înfumurat

a **prolifera:** a se înmulți. **Atenție:** 1. verbul nu este reflexiv (nu „se proliferază”). 2. În utilizarea politică internațională curentă, verbul a căpătat un alt sens: a se răspândi (grija marilor puteri nu este atât să nu fie multe arme de distrugere în masă, ci să nu fie răspândite, să nu fie deținute de multe state și să nu aibă acces la ele organizațiile teroriste). Pentru răspândire există termenul, parțial sinonim, **diseminare** (cu diferența de nuanță că a (se) răspândi este și tranzitiv, și reflexiv, iar a disemina nu este reflexiv, având numai semnificația tranzitivă). Și totuși, în limbajul politic internațional curent se vorbește despre neproliferare și mai rar se poate termenul corect, nediseminare (sau neproliferare și nediseminare).

promovabilitate / promovare: promovabilitatea este posibilitatea de promovare, procentul de promovare scontat. Utilizarea termenului promovabilitate pentru procentul de promovare realizat este greșită.

punctual: 1. (Despre oameni) Care este exact, care respectă întocmai termenul sau momentul fixat. 2. (Despre verbe) Care arată că acțiunea se petrece într-un singur moment. (DEX) / **punctiform:** 1, Care are forma sau dimensiunile unui punct; de dimensiuni neglijabile. 2. Care acționează intermitent (?) (DEX). **Deci:** Analiza focalizată asupra unui sau unor aspecte de detaliu, din cadrul ansamblului unui sistem, nu este o analiză punctuală, ci o analiză punctiformă.

a **reexporta:** de regulă, prefixul re- indică reluare, reîncepere, refacere, reeducare, reconstituire etc. Dar sunt și excepții; printre acestea : a reexporta nu înseamnă a reîncepe a exporta, ci a exporta mărfuri importate, fără a le supune vreunei prelucrări (DEX). Este situația utilajelor, aparatelor etc. importate pentru a echipa, în calitate de componente, produse de mai mare complexitate (nave, linii tehnologice etc.) livrate la export. Termenul nu se utilizează pentru materiile prime sau materialele care au fost importate și se exportă ca derivate chimice sau produse prelucrate, deși efectul asupra soldului balanței comerciale este același cu cel din situația menționată.

reflexie: 1. Fenomen de reîntoarcere parțială a luminii, a sunetului, a radiațiilor în mediul din care au venit, atunci când întâlnesc o suprafață de separare a două medii. 2. Reflecție (1) (DEX) / **reflecție:** 1. Meditare, cugetare, gândire, reflecție (2). 2. Reflexie (1). (DEX) Înseamnă că DEX admite dubla interșanjabilitate între termenii reflexie și reflecție, dar ca un al doilea sens. În cazurile de față, par a fi preferabile definițiile (1).

susceptibil: 1. (Despre oameni) Care se supără repede, supărăcios; sensibil. 2. Capabil, în stare să... 3. (Despre lucruri) Care poate suferi modificări, care poate lua diferite forme... (DEX) / În limbajul cult curent, practic,

termenul este utilizat în sensurile 2 și 3; nu am întâlnit sensul 1. Acest sens există, totuși, și în Larousse, nu și în Webster, unde un sens apropiat este impresionabil (corespunzător sensului 3 din DEX).

suspicios: bănuitor, neîncrezător (DEX) / suspect: care este bănuț, care dă de bănuț; care inspiră neîncredere...; dubios, îndoielnic (DEX).

ultimul, dar nu cel din urmă / last but not least. Traducerea dată (și frecvent utilizată) a cunoscutei expresii din limba engleză este greșită, pentru că nu spune nimic. Sensul corect este: ultimul, dar nu cel mai puțin important. Este adevărat că se pierde caracterul de calambur, de joc de cuvinte, dar altminteri se pierde sensul.

p.p.p. / P.P.P: p.p.p. purchasing power parity. Paritatea între două valute la o rată de schimb care acordă fiecărei valute aceeași putere de cumpărare în propria economie (OXFORD); indicatorul corectează raportul veniturilor populației din două țări comparate, calculate ținând seama de cursurile valutare, dar și de faptul că, în țările mai sărace, unde salariile sunt mai mici, și prețurile produselor de consum zilnic sunt mai mici.

P.P.P. Parteneriatul public-privat: antrenarea capitalului privat pentru finanțarea unor investiții de interes public, cu termen lung de realizare; o componentă importantă o constituie recuperarea investiției, din avantajul public realizat, pentru restituirea către capitalul privat a resurselor investite, cu un profit atractiv.

stakeholders: factori interesați (în bunul mers al unei întreprinderi) – nu numai acționarii, ci și: salariații, managerii, clienții, furnizorii, utilizatorii produselor, ramurile conexe implicate, vecinii (impactul ecologic) etc.

Ultimile: cuvântul nu există. Cuvântul corect este **ultimele**.

Alte capcane de vocabular

abstract, abstractizare / concret, concretizare

conta – sconta

adopta – adapta

acces, accesibilitate

acoperire

ambalare

amorf

analiză, analizare

aparat

apocrif

apreciere / depreciere

asociere, asociație, asociativ

brevet = patent
calitate, excelență, nivel calitativ
cauză, efect; prilej
clar, claritate, clarificare
compatibilitate / incompatibilitate
complementar / suplimentar
component
comportament
concluzie
competitiv
componentă
concept, termen, noțiune
confuz, confuzie
consecință
context
continuu, continuitate / discontinuu, discontinuitate
conversie, convertor, convertizor, transformator
creativ, cognitiv; creativitate
cristalizare
cunoștință, cunoaștere
democrație, democrație științifică
determinare, măsurare, evaluare, estimare, cuantificare, comensurare
deducție, deductiv / inducție, inductiv
defect
diagnoză, diagnostic
dilemă
disciplină, interdisciplinar, pluridisciplinar, multidisciplinar, de
 joncțiune
dualism
dubiu
duplicitate
durabilitate
ecologie, ecologic
elită, elitism

emerit, consacrat, atestat
empiric
energie
entropie, entropic
euristic, euristică
evoluție, revoluție
exces, excesiv
excitație
existență / conștiință
experiment, experiență, explorare, investigare, testare, încercare extrapolare
fenomen
fiabilitate
fidelitate
filtru, filtrat
fundamentare, fundament, fundamental
general, particular, comun, specific, răspândit, frecvent, frecvență, rar;
generalizare, generalitate / particularizare, particularitate
fuzzy
hardware / software / orgware
histerezis
homeostază
imagine
incident, accident
informație
indicator, indice, rată
inovare, inovație
intelectual, intelectualitate
intermitent
interdisciplinar, pluridisciplinar, de joncțiune
intuiție, intuitiv
inventiv
încărcare
înțelegere; inteligibil
ipoteză, ipotetic

know-how
memorie, memorare
metodă, metodologie, metodică, metodic
modelare, simulare
mutație
neted
nivel
numeric, numerar, numeral, numeros, digital, digitală
obiect, obiectiv / subiect, subiectiv
obiect de activitate
observare, observabil, observabilitate
omogen / (h)eterogen
operațional, funcțional
ortogonal
oscilație, vibrație, trepidație, pulsație; fibrilație; fundamentală, armonice
paradox
performanță
permanent
posibilitate, probabilitate, risc, șansă
precizie, confidență, încredere, eroare, tipuri de erori
prelucrare, tratare, tratament
premisă, prezumție, ipoteză, prezumtiv
prezumțios
prietenos
procedeu
proces evoluția unui sistem în timp
produs, serviciu
profesional, profesionalism; profesionism; profesionist
profil; profil larg / îngust
profund / superficial
program; foaie de parcurs
proprietatea
reacție
redundant

regim; regim liber, forțat, tranzitoriu
reper = jalon
repetare, repetiție, repetat
resursă
resurse regenerabile, reînnoibile, inepuizabile / complementele
rezervă
rezonanță
rezultate ale cercetării / forme de materializare a rezultatelor cercetării
risc, factor de risc
salt
sarcină, povară
securitate
simptom, sindrom
simultan = concomitent / succesiv = consecutiv
sinteză, sintetizare
sistem, sistemic, sistematicitate (NB. În DEX și MDE, termenul sistemic nu există, fiindu-i substituit termenul sistematic !); sistematic, sistematic
solicitare
specialist; generalist
specialitate
stoc
stochastic, probabilistic, statistic, aleator, pseudo-aleator / determinist, determinat
știință, științific
tehnică
tehnologie
tehnocrat, tehnocrație
tendință = trend
termen (durată) de serviciu; termen de garanție
topografie
topologie
traietorie succesiune de stări prin care trece un sistem
trafic
transparentă

trasabil, trasabilitate proprietate a unui sistem de a oferi informație ce caracterizează traiectoria sa anterioară, pe un anumit interval de timp sau pentru un anumit număr de stări anterioare.

uzură

valoare; valorificare, valorizare

Termenii se prezintă pe perechi – respectiv, după caz, pe grupe – de termeni apropiați ca fond sau / și formă, cu trimitere în cadrul unui index alfabetic general.

Alte exemple din presă

In exemplele de mai jos, ✕ marchează lipsa unui semn de punctuație (virgulă, punct și virgulă)

RI 2.4.2004

X... este acuzat✕într-un dosar de corupție✕de o serie de încălcări ale legii✕care de care mai grave.

Nu știm și nu ne putem da cu presupusul dacă ofițerul... (Limba literară!)

Titlu, pag. 2:

Un magistrat de la Curtea de apel

Iași rupe tăcerea în fața

reprezentanților europeni

Corect:

Un magistrat de la Curtea de apel Iași

rupe tăcerea

în fața reprezentanților europeni

pag. 3

Anul electoral... agravează distanța dintre promisiuni și realități✕pe care guvernanții se străduiesc să o umple cu discursuri...

Printre acestea se numără și organizația ... a partidului ... ✕care a intrat în fierbere o dată cu... X a avut momente dificile la întâlnirea cu membrii din județul ... ✕când a trebuit să facă față acuzelor... La aceeași întâlnire s-a discutat și situația deputatului Y✕care...

RI 31.3.2004

Totuși✕circulă deja părerea că...

Că, vorba aia, de astfel de podoabe nu duce lipsă. (Limba literară!)

Z 20.3.2004

Este greu de presupus că un partid, care timp de trei sau mai mulți ani, nu a reușit, în Opoziție fiind, să acumuleze un punctaj semnificativ va recupera peste noapte rămânerea în urmă.

Titlu (pagina 1): *Nevasta lui X a băgat divorț.* (Limba literară!)

RI 11.3.2004

Pag. 1:

... o societate din Timiș a obținut mai multe sute de mii de asemenea marcaje pe care le-a folosit ulterior pentru sticle cu spirtoase. Întregul mecanism a fost descoperit de comisarii Gărzii Financiare după ce aceștia au remarcat că... ... întreaga cantitate de băuturi alcoolice slab alcoolizate depășea de peste trei ori capacitatea de transport a mijloacelor utilizate în acest scop înscrise în avizele de însoțire a mărfii.

Titlu:

O fetiță căzută într-o fântână a fost salvată ca prin minune de SMURD

(1. Împărțirea pe rânduri. 2. Cine e SMURD? – se mai repetă în text de 2 ori, tot fără descifrare)

În text: *După ce a căzut într-o fântână și a rămas înțepenită la adâncimea de șase metri o fetiță de șase ani a scăpat... Evenimentul, care a șocat pe toată lumea, a avut loc... Șocat nu este termenul potrivit. Șocat – dacă ar fi murit. Așa – este un amestec, în care intră și satisfacția pentru salvarea fetiței: a impresionat.*

Cam-pioana: eroare de metodă la culegerea pe calculator.

Cel puțin unul sau doi bolnavi (cel puțin unul sau doi înseamnă cel puțin unul, pentru că doi înseamnă mai mult decât unul)

Pag. 3:

...viitorul ministru a privit singur, cu secretarele lui Dorneanu debaterile din plen.

...Au fost invocați doar cei implicați. (Cuvintele aparțin lui Ioan Talpeș; meritau un semn (!)).

...Dragoș Șeuleanu are 80 de milioane lei lunar. (Brut sau net? Dacă brut, este la nivelul multor directori generali și alți conducători. Dacă ar fi net, într-adevăr ar fi mult.)

... 289 au votat „pentru” (PSD, UDMR și grupul minorităților) și 68 „împotriva”. (A. Meseșan, R. Ristache, C. Oprea)

Pag. 5:

Ministerul Economiei și Comerțului (MEC),... (Neglijență: Ministerul Educației și Cercetării – tot MEC!)

„În custodie” înseamnă în păstrare, nu în proprietate. Or, din text rezultă că imobilele au fost trecute din proprietatea S.N. Tutunul Românesc în proprietatea statului, fiind apoi lăsate în custodie.

... în toate magazinele care vând pâine în municipiul Tulcea au fost găsite cantități de marfă fără documente fiscale,... când au repetat controalele, comisarii Gărzii Financiare a regăsit aceleași acte de evaziune fiscală....

(Confuzie de termeni: pentru toată lumea, documente și acte este același lucru. Deci: ba fără acte, ba cu aceleași acte – nu se înțelege. S-a folosit termenul „acte” în alt sens: acțiune, infracțiune de evaziune fiscală. Trebuia evitat sinonimul termenului deja folosit, documente.)

Fabricile respective dețin mijloace proprii de distribuție a pâinii în rețeaua de magazine× respectivele autovehicule de mică capacitate, deși transportă cantități foarte mari... (Repetare supărătoare a aceluiași cuvânt, și încă cu alt obiect: ba fabricile, ba autovehicule, și, cititorul mai poate crede, în lipsa punct și virgulă, magazinele. La semnul × lipsește punct și virgulă.)

Cele mai multe nereguli constatate... sunt unele care țin de... (Cele mai multe sau unele?)

Pag. 6. *...lui Haider îi este oricum suficientă o simplă majoritate* (termenul consacrat este majoritate simplă, lumea se poate întreba dacă simpla majoritate e altceva).

... cu destulă stupefacție... (stupefacție este un superlativ intrinsec, nu suportă gradare: „destulă”)

... cu un deficit bugetar imens și o cotă fulminantă a șomajului. Că toate aceste cifre („imens”, „fulminant” - nu sunt „cifre”) se datorează în mare parte și primului ministru Haider×electoratul din Kärnten pare a fi uitat.

Carinthia sau Kärnten? Ați spus la început că este același lucru, apoi trebuie utilizat peste tot același termen, unul din cei doi, că zăpăcim cititorii.

Pag. 9:

...i s-a scos cristalinul greșit implantat și i s-a înlocuit cu unul suturat în sulcus. (Câți dintre cititori cunosc ce înseamnă termenul sulcus?)

Rolul de reglare a economiei va fi exercitat preponderent de către - sau cel mult prin intermediul - sistemului financiar și bancar.

Acordul trebuie să se potrivească la ambele variante. („de către ... sistemului financiar și bancar” nu este corect). Dacă nu se poate – acord cu ultima, cum s-a și procedat.. Dar se poate: *Rolul de reglare a economiei va fi exercitat preponderent de către sistemul financiar și bancar, sau cel mult prin intermediul acestuia.*

Pe coperta „Sănătatea” 1999: *În România, din 10 femei, mai mult de jumătate aleg avortul.* De ce „din 10 femei?”

Recitare

După orice modificare, fie și de detaliu, de revăzut ansamblul: dacă nu au apărut repetări de fond / formă, contraziceri, abateri de la terminologia unitară adoptată, abateri de la firul roșu al lucrării.

În marea majoritate a cazurilor, o lucrare, întocmită pentru un scop și pentru un destinatar / beneficiar, trebuie revăzută (sau, de multe ori, chiar refăcută) în cazul prezentării aceleiași probleme în alt scop și pentru alt destinatar / beneficiar. Uneori, adaptarea, „cârpirea” unei lucrări realizate pentru un scop, un destinatar etc., pentru o adapta la cerințele altuia, dă rezultate proaste: argumentările sunt chinuite, neapărat se uită (rămâne) în text un termen nepotrivit pentru noul destinatar, așa că, în funcție de importanța acestuia și de miza demersului, poate fi mai convenabil să se pornească de la foaia albă; la sfârșit se poate verifica dacă nu s-a uitat ceva important și pentru noul destinatar / beneficiar. Dacă, totuși, s-au copiat pasaje, să se recitească atent toate aceste pasaje copiate, să nu conțină cumva denumirea sau vreo altă caracteristică a destinatarului precedent.

Chiar și C.V.-urile nu se trag la xerox pentru a candida la diferite posturi. C.V.-ul trebuie să pună în evidență, să sublinieze calitățile, experiența, cunoștințele etc. necesare (sau care constituie un avantaj) în specificul fiecărui post, fiecărei activități, fiecărei întreprinderi / instituții.

Recitare după o pauză (preferabil – a doua zi) + citire de către (cel puțin) un coleg (obligatoriu dacă sunt aspecte de specialitate) + re-citire „cu ochii, în pielea beneficiarului / destinatarului”, sau chiar, succesiv, cu ochii, în pielea diferiților factori ce pot fi implicați în avizare / recepționare / aplicare.

Mai bine zece observații de la colegi decât una de la șef.

Mai bine zece observații de la șeful direct decât o grimasă de la șeful șefului sau de la destinatar / beneficiar.

Permanent la îndemână: Dicționarul ortografic. Dacă dubiul persistă, consultare DEX.

Checklist pentru recitare – puncte de verificat

1. Redactarea (ponderea aspectelor tratate și succesiunea lor) sunt după poziția și interesele beneficiarului / destinatarului
2. Nu se insistă pe necazurile întâmpinate de elaborator și problemele acestuia.
3. Ceea ce se dorește să se obțină, să se aprobe, să se înțeleagă etc. este formulat clar, concis, la început sau la sfârșit.
4. Prezentarea este în concordanță cu mesajul urmărit.
5. Sublinierile formează concepte ce se pot autonomiza din ansamblul textului.

6. Nu sunt amănunte evitabile, care ar distrage atenția beneficiarului / destinatarului, l-ar plictisi, l-ar face să renunțe la citirea până la capăt
7. Ideile se înlănțuie logic: dacă trecerea la alt subiect se justifică / dacă are legătura necesară.
8. Același concept are același termen și viceversa (biunivoc).
9. Termenii nestandardizați, de specialitate, de argou, prescurtați etc. sunt explicați.
10. În enumerări, toate componentele au aceeași formă gramaticală (verb auxiliar, timp, mod etc.) și, dacă este cazul, se leagă cu fraza de deschidere a enumerării; dacă – preferabil – sunt la modul indicativ sau infinitiv (nominativ).
11. Este respectată limba literară, expresiile colocviale fiind admise numai în caz de necesitate justificată (citate puse în ghilimele sau similar).
12. Nu sunt repetări de idei, de cuvinte, de expresii (cu excepția cazurilor când s-a urmărit obținerea unor efecte speciale, sau când gramatica frazei o cere, în vederea evitării unor confuzii); dacă este necesară, ca s-a inclus atenționare (*după cum am mai arătat...*).
13. Nu sunt fraze prea lungi.
14. Acordurile gramaticale sunt corecte.
15. Virgulele sunt incluse corect.
16. Cifrele sunt plauzibile și semnificative.
17. Precizia cifrelor este plauzibilă.
18. Unitățile de măsură sunt cele standardizate / uzuale în România.

Prezentarea, susținerea lucrărilor în avizări, expuneri

Citit sau vorbit liber?

Nu există rețete general valabile.

Ideal este să vorbiți liber (cu excepția, desigur, a concluziilor pe care le supuneți aprobării, și care trebuie citite întocmai, cel puțin cele principale, dacă sunt multe; de asemenea, când prezentați un document ce urmează să fie adoptat, de exemplu – prin vot, el trebuie citit întocmai).

Pericolele vorbirii libere sunt: să pierdeți șirul, să vă întindeți prea mult cu introducerea sau cu digresiuni și să nu vă rămână timp pentru a spune niște lucruri importante.

Pericolele cititului sunt: înstrăinare afectivă de participanți; pericolul să depășiți, cu ritmul de citire, ritmul de percepere de către participanți; să greșiți, la citire, vreun cuvânt sau o intonație pe care nu le-ați fi greșit dacă gândeați ceea ce vorbiți liber.

Cel mai bine este să aveți un text scris al expunerii, distinct pregătit și repetat dinainte, cu ceasul în față (în ritmul de citire din ședință!), dar să încercați să vorbiți liber, iar textul să vă servească doar drept colac de salvare, dacă simțiți că vă pierdeți. Dacă e să citiți – rar, simulând, inclusiv cu intonații, vorbirea liberă.

Căutați ca materialul (sau o sinteză) să fie văzut, de către participanți, înainte de ședință, altminteri riscați ca discuțiile să fie colaterale, loc pentru ca participanții să-și etaleze cultura generală și să vi se dea sfaturi prețioase, dar care sunt în lucrare (nu este grav, dacă vi se aprobă propunerile). Dacă ședința este importantă, faceți o filă cu esența esențelor lucrării, cu ce aduce lucrarea, ce vreți să se aprobe și de ce, în fraze clare și simple; difuzați la începutul adunării sau puneți câte un exemplar la fiecare loc de participant.

Difuzat material scris amplu: înainte de expunere, după, sau deloc?

Depinde. La un curs de perfecționare, evident că toți cursanții trebuie să plece cu copiile de la tot ceea ce ați proiectat pe ecran. Este bine să le capete dinainte, ca să vă poată urmări fără să fie obsedați de ideea că trebuie să copieze ceea ce este pe ecran.

În rest – de la caz la caz, dar mai curând deloc. Dacă este o comunicare nepublicată – cât mai puțin până la publicare; riscați să pierdeți prioritatea științifică, iar participanții care vor să vă studieze serios o vor face oricum după textul ce va fi publicat. Persoanele importante tot vor să rămână numai cu informarea generală; îi deranjați dacă îi încărcăți cu detalii. În plus, dacă difuzați în prealabil un text sau un punctaj amănunțit, participanții îl parcurg în diagonală și pierd interesul pentru ceea ce spuneți. Unii autori, chiar când

proiectează un punctaj la proiector, acoperă punctajul și îl dezvăluie, rând cu rând, numai pe măsură ce îl expun.

Alte aspecte

- Cu voce tare de la primul cuvânt, și – în microfon! (dacă există).
- Verificați-vă în prealabil, singur sau – preferabil – cu un bun cunoscător al fiecăreia dintre limbile străine incidente, pronunția eventualelor cuvinte străine, în special – a eventualelor nume proprii pe care le aveți de pronunțat, inclusiv silaba pe care se pune accentul.

Checklist: ce să nu faceți

1. Nu vă puneți în postura jenantă să vi se atragă atenția că ați depășit timpul alocat, sau, dacă președintele de ședință nu o face, să ajungeți să vedeți că participanții încep să se uite la ceas sau pe geam, să se foiască, să șoptească între ei.
2. Ceasul pe masă, pe tribună, neacoperit de hârtii ! Desigur, după ce ați socotit și ați memorat bine, în momentul când vi se dă cuvântul, la ce timp indicat de ceas trebuie să terminați. Sau – porniți cronometrul, dacă aveți (inclusiv pe telemobil, cu condiția să fie blocate eventualele apeluri). Important este să trageți tot timpul cu coada ochiului la ceas, reglând ceea ce mai aveți de spus.
3. Nu vă încadrați în timp pe seama debitului verbal; ceea ce debitați trebuie să mai poată fi și perceput, înțeles, reținut; să convingă.
4. Nici invers nu este bine: controlați-vă pauzele, ăăă-urile, un eventual ritm de vorbire prea lent; nu lăsați impresia că nu vă pasă de timpul și răbdarea celor care vă ascultă și de nervii celor care urmează la cuvânt după Dv.
5. Nu afișați figuri, tabele sau punctaje cu litere / cifre prea mici, care nu se văd până în ultimul rând al participanților; dacă sala este mai mult lată decât adâncă, pregătiți poziția ecranului de proiecție pentru vizibilitate acceptabilă și în părțile laterale ale sălii; eventual – puneți ecranul lateral sau într-un colț, limitați-vă numărul de proiecții (nu uitați că ecranele de mare luminozitate reflectă bine numai în direcția perpendiculară).
6. Planificați-vă în prealabil (dacă se poate), dacă nu – evaluați operativ, la fața locului, înainte de a vi se da cuvântul, cum vă veți împărți între text, aparatul de proiecție (cine va avansa paginile, și dacă este altcineva, cum veți comunica); ecran, microfon / microfoane, dispozitivul de indicat pe proiecție (tac, creion sau semnal luminos), și, în orice caz, fără să mascați ecranul, față de participanți, cu propria figură, în timp ce le arătați pe proiecție ceea ce ei nu văd și le vorbiți, în altă direcție decât microfonul, ceea ce ei nu aud; sacrificați din timp unele dintre funcțiunile de om-orchestră care vă revin, eventual, în timpul expunerii, păstrând numai pe cele la care puteți face față păstrând controlul situației și degajarea.
7. Nu afișați text, punctaj etc. mai mult decât veți vorbi, afișarea nu este supapă de siguranță pentru expunerea prea voluminoasă pe care ați pregătit-o; dacă, totuși, ați ales să afișați niște punctaje, lăsați timpul

necesar pentru a fi parcurse, înainte de a trece la figura următoare; pentru participanți este enervant să se stingă sau să se schimbe figura înainte de a o fi parcurs.

8. Nu proiectați organigrame, scheme logice – se urmăresc cu greu (nu se urmăresc), (decât dacă puneți accent pe o conexiune-cheie, bine marcată pe figură, și pe care o comentați în mod special).
9. Nu obosiți ochii participanților cu multe stingeri / aprinderi ale iluminatului; dacă proiecția nu se poate face pe lumină, grupați ceea ce aveți de proiectat pentru o singură stingere / aprindere a iluminatului.
10. Nu priviți numai în tavan, pe text sau pe ecran; faceți schimb de priviri cu diferiți participanți; chiar dacă citiți, mai și ridicați ochii spre sală, lăsând la cât mai mulți senzația că li v-ați adresat personal.
11. Oricât de impertinentă și provocatoare sau răuvoitoare ar fi o întrebare sau o luare de cuvânt, nu vă enervați, nu vă crispați, nu întrerupeți, nu încercați să răspundeți pe loc și în primul rând celui care v-a provocat, păstrați-vă zâmbetul și bunăvoința față de ceilalți participanți, nevinovați de incident; descărcați atmosfera printr-o eventuală mică vorbă de spirit nemalițioasă; dovediți-vă superioritatea morală și profesională păstrând răspunsurile Dv. pe făgașul fondului problemelor și al scopului lucrării. Porniți de la premisa că majoritatea participanților nici nu au sesizat malițiozitatea intervenției și, în orice caz, importanța ei; o reacție prea pripită și dură abia atrage atenția asupra unor aspecte care ar fi putut, eventual, trece neobservate.
12. Nu căutați „să nu rămâneți dator” la nici o observație sau sugestie; nu vă imaginați că cei prezenți au sesizat și reținut mai mult decât o mică fracțiune din eventualele săgeți care v-au fost adresate; acceptați premisa că în orice bătălie sunt și pierderi, esențial este să câștigați războiul; pentru eventuale chestiuni mai complicate promiteți explicații aparte, pentru a nu reține audiența (dar la limita la care să nu condiționeze aprobarea a ceea ce vă interesează).
13. Nici o grimasă, nici un zâmbet de superioritate sau de plictis la adresa vreunui vorbitor!
14. Nu uitați să vă dimensionați timpul și la răspunsurile Dv. la întrebări și observații, la concluziile Dv., cu precizarea că lumea este mai obosită și mai plictisită decât la început
15. Canalizați-vă ultima luare de cuvânt pe ceea ce vreți să obțineți ca decizie; restul – verba volant (vorbele zboară)
16. Oricât de grea a fost pentru Dv. avizarea, dezbaterea etc., păstrați-vă zâmbetul senin și prietenos, luându-vă rămas bun și mulțumind tuturor celor care s-au ostenit să vină să vă asculte și să participe la soluționarea problemei Dv.
17. Faceți-vă pregătirea strategică: mergeți la avizările, dezbaterile, sesiunile la care sunteți invitat; fiți activ, util și constructiv; se generează reciprocitate și solidaritate.

Bibliografie

DEX – Dicționarul explicativ al limbii române. Ed. Univers Enciclopedic, București, 1998, 1192 pag.

Îndreptar ortografic, ortoepic și de punctuație. Ed. Univers Enciclopedic, București, 1997, 274 pag.

MDE - Mic dicționar enciclopedic. Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1978, 1851 pag.

Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language. Gramercy Books, N.Y. / Avenel, 1994, 1854 pag.

Oxford Reference. A concise Dictionary of Business. Oxford University Press, Oxford, N. Y., 1990, 401 pag.

Le petit Larousse. Dictionnaire encyclopedique. Ed. Larousse, Paris, 1995, 1786 pag.

Cooper, B. C. Writing Technical Reports. Penguin Books, London, 1964, reprinted 1990, 188 pag.

Berceanu, B. B., Panaitescu, I. Prezentarea lucrărilor științifice. Metodologia activității autorului. Editura științifică, București, 1968, 252 pag.

Farmiloe, Dorothy. Communication for Business Students. Holt, Rinehart and Winston Canada Ltd., Toronto, 1981, 275 pag.

Byck, J. Studii și articole. Ed. Științifică, București, 1967, 274 pag., p.166-169.

Șerbănescu, Andra. Cum se scrie un text. Editura Polirom, Iași, ediția a II-a, 2001, 262 pag.

Coman, M. (coord.). Manual de jurnalism. Tehnici fundamentale de redactare. Vol. I. Editura Polirom, Iași, ediția a II-a, 2001, 267 pag.

Anexa: Licența Creative Commons Attribution 3.0

Detalii la <http://creativecommons.org/licenses/by/3.0/deed.ro>
Extras informativ la 1 ianuarie 2012. Versiunea curentă trebuie consultată la linkul de mai sus.

Ești liber să:

partajezi cu alții — dreptul de a copia, distribui și transmite opera.

remixezi - dreptul de a adapta opera
a face utilizări comerciale ale operei

În următoarele condiții:

Atribuire — Trebuie să atribui opera în maniera specificată de autor sau licențiator (dar sub nici o formă care ar sugera faptul că aceștia te-ar susține sau ar aproba folosirea de către tine a operei)

Înțelegând că:

Renunțare — Dacă obții permisiunea din partea titularului dreptului de autor, se poate renunța la oricare dintre condițiile de mai sus.

Domeniul Public — Unde opera sau oricare alt element al ei este în domeniul public conform legilor în vigoare, statutul nu este afectat în nici un fel de această licență.

Alte drepturi — În niciun fel vreunul din următoarele drepturi nu este afectat de licență:

Drepturile de folosire corectă sau alte excepții și limitări ale copyrightului;

Drepturile morale ale autorului;

Drepturile pe care alte persoane le au în această operă sau în felul cum opera este folosită cum ar fi dreptul de publicitate sau la viață privată.

Notă — Pentru orice reutilizare sau distribuție, trebuie să prezinți clar celorlalți termenii licenței pentru această operă. Cel mai bun mod de a-l face este de a pune un link către pagina web unde este listat documentul original.